

ΕΚΔΟΣΙΣ "ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ,,

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΑΝΔΡΕΟΥ
ΤΟΥ ΔΙΑ ΧΡΙΣΤΟΝ ΣΑΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΔΙΗΓΗΣΙΣ

Προσέτι περιέχονται αἱ σπουδαῖαι προφητεῖαι αὐτοῦ περὶ τῶν μελλόντων γενέσθαι καὶ αἱ ἐρωταποκρίσεις τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου ἐπὶ διαφόρων καὶ σπουδαίων ζητημάτων.

Συγγραφεῖς ὑπὸ Νικηφόρου πρεσβυτέρου καὶ πνευματικοῦ πατρὸς τοῦ μακαρίου Ἀνδρέου

Ἀντιγραφεῖς ἐκ δύο χειρογράφων Κωδίκων ὑπ' ἀριθ. 230 καὶ 259 τῆς ἐν ἁγ. Ὁρει πλουσίας βιβλιοθήκης τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ὁσίου Διονυσίου.

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΣΩΤΗΡΙΟΣ Ν. ΣΧΟΙΝΑΣ
(ἐξ Ἀγίας Λαρίσης Θεσσαλίας)

1961
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ "ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ,
ΣΩΤΗΡΙΟΥ Ν. ΣΧΟΙΝΑ
ΕΝ ΒΟΛΩ

σαύτας ἐξηγήσεις καὶ ἐρμηνείας νὰ ποιῇ μὲ τόσην ταχύτητα καὶ εὐχέρειαν, ἐὰν δὲν κατοικῇ εἰς αὐτὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ταῦτα λογιζόμενος ὑπῆγεν εἰς τὸν οἶκόν του· ὁ δὲ μακάριος Ἀνδρέας κατὰ τὴν συνήθειαν ὅπου εἶχεν ἐτέλει τοὺς πνευματικούς ἀγῶνάς του καὶ πάντοτε προσευχόμενος.

→ Σχολάσαντος ποτὲ τοῦ Ἐπιφανίου, ἐζήτησε καὶ εὔρε τὸν μακάριον Ἀνδρέαν καὶ τὸν ἔλαβεν εἰς τὸν οἶκόν του καὶ ἓξ μίαν ἑβδομάδα τοῦλάχιστον νὰ τὸν ἀναπαύσῃ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς του κόπους καὶ πόνους. Διὸ καὶ καθίσαντες εἰς μέρος ἤσυχον κατὰ μόνας, ἤρχισεν ὁ Ἐπιφάνιος νὰ ἐρωτᾷ αὐτὸν περὶ τῆς δυστυχίας καὶ μεταβολῶν ἀέρων, καὶ ἄλλων τινῶν ἀπορρήτων· ἐν τέλει παρεκάλει αὐτὸν νὰ τοῦ εἴπῃ πῶς θὰ γίνῃ τὸ τέλος τοῦ κόσμου· πῶς θὰ γνωρίσουσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι πλησιάζει ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου ἀπὸ ποῖα σημεῖα καὶ ἀποδείξεις. Καὶ τί θὰ γίνουσι οἱ θεῖοι Σταυροί, αἱ ἅγιοι εἰκόνες, καὶ τὰ ἅγια βιβλία; Καὶ πῶς ἡ πόλις ἡμῶν αὕτη ἐν Ἱερουσαλὴμ παρελεύσεται; Ἐπίσης καὶ αἱ ἅγιοι Ἐκκλησίαι, τὰ ἅγια λείψανα καὶ ὅλα τὰ σεβάσματα ἡμῶν ποῦ θὰ κατασταθῶσι; τί θὰ γίνωσι;

Παρακαλῶ σε, ἅγιε Πάτερ, δι' ὅλα αὐτὰ σαφήνισόν με, διότι μόνον εἰς σὲ ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη νὰ γνωρίζῃς τὰ μέλλοντα καὶ τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Εἶπεν ὁ μακάριος Ἀνδρέας· ἡ πόλις αὕτη ἡ ἐπάνω πολλῶν ἔθνῶν προκαθημένη, ἀνάλωτος ἔθνεσι γενήσεται καὶ ἀχείρωτος· ἡ γὰρ Θεοτόκος ἐν τῇ σκέπῃ τῶν ἰδίων πτερύγων, ταύτην ἐσκέπασε καὶ ἐφύλαξε· καὶ ταῖς πρεσβείαις αὐτῆς ἄτρωτος διαφυλαχθήσεται· πλὴν ἔθνεσι πολλῶν δώσουσι τὰ τείχη αὐτῆς, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτῶν συντρίψαντες, ἐν αἰσχύνη ἀναχωροῦσι. Καὶ ἐξ αὐτῆς πλουτήσουσιν ἔθνη, καὶ τῶν Ἰουδαίων αὐτῆς ἀπολαύσουσι. Λόγος δὲ τις φέρεται ὅτι θὰ εἰσεέλθῃ τὸ ἔθνος τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ ἱκανὰ πλήθη τῇ μαχαίρᾳ αὐτῶν κατασφάξουσιν· ἐγὼ δὲ φημί, ὅτι καὶ τὸ ξανθὸν ἔθνος εἰσελεύσεται, οὔτινος ἡ προσηγορία πρόκειται ἐν τῷ δεκάτῳ ἐβδόμῳ στοιχείῳ (γράμματος) τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων ἀνακεφαλαιομένων (= Ρ.), ἀλλ' εἰσελεύσεται μὲν καὶ τὰ κῶλα τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπὶ ἐδάφους καταστρώσουσιν· οὐαὶ δὲ αὐτοῖς ἀπὸ τῶν δύο ὀρπήκων, ὧν αἱ ρομφαῖαι αὔραι, καὶ ὀξεῖαι δρέπανοι, πυρὰν φέρει συγκόπτουσι, καὶ εἰς τὰ ὀπίσω οὐ μὴ ἀνθυπροστρέψουσιν οὐκέτι, οὐδ' οὐ μὴ ἐνταῦθα καταλειφθήσονται.

Περὶ ἀρχῆς δὲ ὠδίνων καὶ περὶ συντελείας, πῶς σοι ἀδακρυτὶ διεξέλθωμεν τέκνον; ἐν γὰρ ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἀναστήσει ὁ Θεὸς Βασιλείαν ἀπὸ πενίας· καὶ πορεύσεται ἐν δικαιοσύνῃ καλῇ· καὶ γενήσεται δι' ἐλεημοσύνης πολλῆς, τοῖς πᾶσιν εὐάρεστος, καὶ τοὺς πένητας, πλουσίους ἀπεργάσεται· καὶ ἔσται εἰρήνη, ὃν τρόπον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Νῶε, διὰ τὸ μὴ ποιεῖν πόλεμον πώποτε. Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι πλούσιοι σφόδρα· καὶ ἐν γαλήνῃ βαθείᾳ, ἐσθίωντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες· ἐν ἀδείᾳ πολλῇ πορευόμενοι, καὶ ἀμερίμνως τοῖς γηῆνοισ ἐπαναπαυόμενοι· καὶ ἐν τῷ μὴ εἶναι πόλεμον ἐπὶ τῆς γῆς, συγκόψουσι τὰς σπάθας αὐτῶν καὶ τὰ βέλη εἰς ζιβίνας καὶ εἰς δρέπανα· καὶ εἰς ἐργαλεῖα γεηρονικά. Καὶ μετὰ ταῦτα δώσει

τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ ἀνατολάς, καὶ ταπεινώσει τοὺς υἱοὺς Ἄγαρ· ὀργισθήσεται γὰρ αὐτοῖς ὁ Κύριος διὰ τὴν βλασφημίαν αὐτῶν, δι' ὧν ἐβλασφήμησαν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ δι' ὧν τὴν τῶν Σοδόμων ἀσθένειαν κατεργάζονται· πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν, τὸ ἅγιον βάπτισμα κομισάμενοι, εὐάρεστοι γενήσονται, καὶ τιμηθήσονται παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως ἐκεῖνου· τοὺς δὲ ὑπολοίπους ὀλέσει καὶ ἐμπρήσει καὶ ἐξολοθρεύσει, καὶ βιαίῳ θανάτῳ παραδώσει.

Ἐν τοῖς καιροῖς ἐκεῖνοις ἀποκατασταθήσεται πᾶσα ἡ ὑφήλιος· καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν τῇ βασιλείᾳ Ρωμαίων καὶ ἡ Αἴγυπτος κομίσει τὰ πάντα αὐτῆς. Καὶ θήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὰ κύκλω ἔθνη, καὶ ἡμερώσει τὰ ξανθὰ ἔθνη· καὶ τοὺς μισοῦντας αὐτὸν τροπώσεται· τριάκοντα καὶ δύο ἔτη κρατήσεται τῆς βασιλείας. Δώδεκα ἔτη κῆνσον καὶ δώματα οὐ λήψεται· ἀναστήσει δὲ τὰ θυσιαστήρια τὰ συντετριμμένα καὶ ναοὺς ἁγίων ἀνοικοδομήσει. Δίκη οὐκ ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ· ἀλλ' οὔτε ὁ ἀδικῶν ἢ ὁ ἀδικούμενος· πτήξει γὰρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ· καὶ φόβῳ ποιήσεται τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων σωφρονεῖν, καὶ τοὺς παράνομοῦντας τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ἐξολοθρεύσει ἐν τοῖς καιροῖς ἐκεῖνοις· καὶ πᾶς χρυσός, ὃς ἐστὶν ἐν οἴῳ· δῆποτε τόπῳ κρυπτόμενος, νεύσει Θεοῦ ἀποκαλυφθήσεται τῷ βασιλεῖ ἐκεῖνῳ· καὶ αὐτὸς σκορπίσει πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῖς χρεῖαν ἔχουσι. Καὶ πλουτήσωσιν οἱ μεγιστάνες αὐτοῦ καὶ ἔσονται ὡς βασιλεῖς, καὶ οἱ πένητες ὡς ἄρχοντες· καὶ αὐτῷ ζῆλος μέγας, τοῦ ἐκδιῶξαι τοὺς Ἰουδαίους· Ἰσραηλίτης δὲ εὐχ εὐρεθήσεται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ· καὶ αὐτὸς μεγάλα κατορθώσει· καὶ οὐκ ἔσται ὁ λυρίζων, ἢ ὁ κιθαρίζων, ἢ ὁ τραγωδῶν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ· ἢ τὰ αἰσχροῦ πράγματα ἐργαζόμενος· πάντας γὰρ τοὺς τοιούτους μισήσει, καὶ ἐξολοθρεύσει ἐκ πόλεως Κυρίου, πάντας τοὺς ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν.

Ἔσται οὖν χαρὰ τότε καὶ ἀγαλλίασις, καὶ ἀγαθὰ ἀπὸ τε τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἀνατελεῖ πλούσια· καὶ ἔσται ὁν τρόπον ἦσαν ἐπὶ τοῦ Νῶε, ἐν γαλήνῃ καὶ εἰρήνῃ εὐφραινόμενοι, μέχρις οὗ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας· παρελθόντος οὖν τοῦ σκῆπτρου τούτου, τότε γενήσεται ἀρχὴ ὠδίνων. Τότε ἐγερθήσεται ὁ υἱὸς τῆς ἀνομίας ὀνόματι Ἀραΐχληχος· καὶ βασιλεύσει ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τρία ἔτη καὶ μῆνας ἕξ· καὶ ποιήσεται ἀνομίαν, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου, οὐδ' οὐ μὴ γένηται· δογματίσει γὰρ αὐτὸς καὶ νομοθετήσεται, ὅπως μίγνυται πατὴρ θυγατρὶ, καὶ υἱὸς μητρὶ· καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῇ, ἐκόντες καὶ ἄκοντες· ὁ δὲ ἀντερῶν καὶ ἀντιλέγων, θανάτῳ τελευτάτω· καὶ ὁ ἀποθανὼν οὕτω, σὺν τῷ Προδρόμῳ Ἰωάννῃ λογισθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Τότε κελεύσει ζευχθῆναι Μοναχοὺς ταῖς Μοναζούσαις· ὁμοίως καὶ τοὺς ἱερεῖς· καὶ πληθυνθήσονται μίξεις αἱ παράνομοι ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ αὐτὸς πορνεύσει μητέρα καὶ θυγατέρα· καὶ διὰ τὴν κατάρατον ἀκολασίαν, λύσιν λαβόντες οἱ μωροὶ καὶ ἀπαίδευτοι, ἀσώτως ταῖς ἑαυτῶν ἀδελφαῖς ἐπιχρεμετίσωσι· καὶ ἀναθήσεται ἡ δυσωδία τῆς μίξεως ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὀργισθήσεται Κύριος ὁ Θεὸς ὄλην τὴν οἰκουμένην θυμῷ μεγάλῳ· καὶ ἐντελεῖται ταῖς βρονταῖς καὶ ἀστραπαῖς, καὶ ἄρξωνται κατὰ θυμοῦ αὐτῶν ἀ-

κρατῶς φέρεσθαι ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· πολλαὶ δὲ πόλεις πυρίκαυστοὶ γενήσονται.

Καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐκ τοῦ πατάγου τῶν φοβερῶν ἐκείνων θρονῶν καὶ ἀστραπῶν, ἀποφυγήσονται· οὐαὶ δὲ τότε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ, ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς τοῦ Παντοκράτορος, καὶ τῆς ἀπείρου ὀργῆς τῆς ἐπερχομένης ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Γενήσεται γὰρ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε τελευτᾶν τοὺς ἀνθρώπους ὀξέως ἀπὸ τῆς πείνης· μετὰ δὲ ταῦτα γενήσεται σεισμὸς μέγας, ὥστε καταπεσεῖν ἅπαν τὸ οἰκοδόμημα· καὶ πολλοὶ ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν συγχωσθέντες, κακῶς τὸν θῆλον καταλύσωσι· γενήσεται καὶ ὁ ἥλιος μέλας καὶ σκοτεινὸς καὶ ἡ σελήνη ὡς αἷμα, διὰ τοὺς χοιρώδεις ἀνθρώπους· καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἐπὶ τὴν γῆν· πᾶν δὲ ὄρος καὶ πᾶσα νῆσος ἀπὸ τῆς ἔδρας τοῦ τόπου αὐτῶν, φόβῳ τοῦ σειμοῦ καὶ τῆς ἀπειλῆς μετακινηθήσονται. Τότε οἱ ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν καταλειφθέντων ἐναρέτων καὶ ἐγκρατευτῶν, φύγωσιν ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ τὰ σπήλαια καὶ τὰς σχισμὰς τῶν πετρῶν παταχθήσονται. Τοιγαροῦν καὶ τὸ σκῆπτρον τῆς ἀνομίας, ἐν τῷ σκότει τῷ ἐξωτερῷ βληθήσεται· μακάριοι δὲ οἱ κατοικήσαντες ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ρώμῃ, ἢ ἐν Ἄρσενώνῃ, ἢ ἐν στροβίλῳ, ἢ ἐν Ἄρμενοπέτρᾳ, ἢ ἐν Καρυπόλει· ἐν ταῖς πόλεσι γὰρ ταύταις ἐπαναπαύσονται λαοί· ἐν δὲ ταῖς ἑτέραις πόλεσι, πόλεμοι καὶ τραχαί, κατὰ τὸν εἰπόντα· μελλήσετε ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· καὶ τὰ ἐξῆς.

Μετὰ ταῦτα ἐγερθήσεται βασιλεία ἑτέρα ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην· καὶ βασιλεύσει ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος χρόνους λς' (36) βλοσσυρὸς ἔσται καὶ μέλας· ἀρνητῆς Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων καὶ ἀλλότριος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ἀνοίξει γὰρ τὰς μυστὰς ἐκκλησίας τῶν Ἑλλήνων, καὶ μετατραπήσονται εἰς τὸν Ἑλληνισμόν. Καὶ ποιήσει πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ ἐκδιώξει τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· μετὰ γὰρ ἡμέρας τινὰς τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τοὺς Ναοὺς τῶν ἁγίων πυρὶ κατακαύσει· τὸν τίμιον σταυρὸν, φούρκαν ὀνομάσει· τότε ποιήσει τὸ ἱερατεῖον εἰς πτώσιν, καὶ συγκόψει τὸ κοινὸν τοῦ λαοῦ κατὰ τὰς δημοσίας ἐδοῦς, ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀναστήσονται γονεῖς ἐπὶ τέκνα, καὶ τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν ἀλλήλους· παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ φίλοι φίλους. Πολλοὶ δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν ὁμολογήσαντες Θεὸν καὶ Βασιλέα τῶν ἀπάντων, τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀναθήσονται.

Τότε τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς νήσοις ἐξεδαφίσας, εἰς τὰ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας καὶ Στρώμονος μέρη, μετάγει· ἔσονται δὲ αἱ νῆσοι εἰς ἐρήμωσιν. Κτύποι δὲ γενήσονται ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω φοβερῶτατοι, καὶ σειμοὶ μεγάλοι, καὶ συμπτώματα πόλεων· ἀναστήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσται συντρίμματα φοβερὰ ἐπὶ τῆς γῆς, θλίψεις καὶ στενοχωρία ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, φανήσεται πῦρ ἀποθρακισμένον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς τάχος ἀστραπῆς, ἐπισκιάζων τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· πετεινῶν δὲ συνοχαὶ πολλαὶ ἐν τῷ ἀέρι γενήσονται· καὶ ὄφρων πλειόνων ἢ γῆ πληρωθήσεται, δακνόντων τοὺς ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις

βιώσαντας καὶ μὴ μετανοήσαντας· ταῦτα δὲ πάντα ἀρχαὶ ὠδίνων γενήσονται.

Ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξαποστελεῖ Κύριος τοὺς Ἄγγέλους αὐτοῦ, τοὺς τετραγμένους ἐπὶ τῶν ἀνέμων, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῶν θησαυρῶν αὐτῶν, καὶ ἀναφράξωσι τὰς ἀναπνοὰς αὐτῶν, τοῦ μὴ πνεῦσαι ὅλως ἄνεμον ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ· ὥστε γενέσθαι θάλασσαν βιαίαν βρασμόν τε καὶ κύσωνα ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς· ὅπως στενοχωρηθέντες οἱ ἄνθρωποι, ἐπιστρέψωσι καὶ μετανοήσωσιν ἐφ' οἷς ἤμαρτον· τὰ δὲ μεγάλα πλοῖα, μὴ δυνάμενα ἄνευ ἀνέμου πλέειν τὴν θάλασσαν, τῇ βίᾳ στενοχωρούμενα ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν· τότε πᾶν χλωρόν, τὸ ἐπὶ τῆς γῆς φημί, καὶ τὰ ὑψηλὰ τῶν δένδρων ξηρανθήσονται· καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ τὸ τρίτον τῶν ζώων, τῶν τε κτηνῶν καὶ πετεινῶν καὶ ἐρπετῶν καὶ τῶν ἀτιθάσων, τελευτήσωσι· γενήσεται δὲ καὶ ἡ θάλασσα εἰς αἷμα, καὶ εὐθέως τὸ τρίτον μέρος τῶν ἰχθύων τελευτήσεται· διότι ὀργισθήσεται αὐτοῖς ὁ Κύριος, διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ ἀμετανόητον αὐτῶν· μισήσουσι γὰρ ἐαυτοὺς οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ πολλῆς κακίας αὐτῶν, μὴ βουλόμενοι αὐτοῖς βλέπειν, ἢ διορθώσασθαι εἰς τὰ κρεῖττονα καὶ σωτηρίας ἐχόμενα· ἀλλ' ἐν τῷ πληθυνθῆναι τὴν ἀμαρτίαν, φυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, καθὰ ὁ Κύριος ἔφησε.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τοῦ σκῆπτρου, τότε ἐγερθήσεται ὁ ἀπὸ Αἰθιοπίας· ὃν φασὶ ἰβ' (12) ἔτη κρατῆσαι τῆς βασιλείας τοὺς οἰακας· οὗτος γὰρ βασιλεύσει ἐν εἰρήνῃ· καὶ ἀγίων οἴκους τοὺς ὑπὸ τοὺς πρῶην αὐτοῦ συμποθέντως ἀναστήσει· ἀποστρέψει δὲ καὶ ταῖς νήσοις ἅπαντα τὸν λαὸν αὐτῶν καὶ ὡς ἀγαθός, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐνευλογηθήσεται ἐπὶ παντὶ ἔθνει. Καὶ ἔσται χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις ἐν ὅλῃ τῷ Κόσμῳ, ἕως οὗ τὸ σκῆπτρον τοῦτο παρελεύσεται.

Ἐλεύσεται δὲ καὶ ὁ ἀπαυτὸν (μετ' αὐτὸν) ὁ ἐξ Ἀραβίας ἐνιαυτὸν ἡμερῶν· καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ὅς κέκτηται ἐκ τοῦ τιμίου ξύλου μερίδα· ἀνοίξουσι τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, καὶ κενοὺς αὐτοὺς εὐρήσουσι, νεύσει γὰρ τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ, ἐνωθήσονται τὰ ἅγια τμήματα, καὶ γενήσεται ὀλόκληρος καὶ ἀκέραιος Σταυρός, καθὼς προσηλώθη ἐν αὐτῷ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ δοθήσεται τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ λαβὼν αὐτόν, πορεύσεται ἐν τῇ πόλει Ἰερουσαλήμ· καὶ γενόμενος ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Κρανίου οἰκείαις χεροῖ παραδώσει τὸν τίμιον Σταυρόν· τὸ τε διάδημα τὸ ἐπὶ τῆς Κεφαλῆς αὐτοῦ κείμενον, ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ Σταυροῦ θέμενος, ἀνυψώσας ἐκεῖ λέγει· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, τετέλεσται καὶ ἀποπλήρωται ὁ ψῆφος, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν, ὧν τεθησαύρικας τῇ βασιλείᾳ Ρωμαίων· δέξαι σου τὸ ἀσίδιμον καὶ σεβάσμιον καὶ θαυμάσιον δῶρον, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸ πνεῦμά μου. Καὶ εὐθέως Ἄγγελος Κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταπτὰς, αἶρει τὸν τίμιον Σταυρόν σὺν τῷ διαδήματι καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ βασιλέως· τῶν χριστιανῶν ἡ βασιλεία, ὁ τίμιος Σταυρὸς κεχρημάτικε· μακάριοι οὖν φησὶν οἱ φυγόντες ἐκ τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἀπερχόμενοι ἐν ἐρήμοις τόποις καὶ σπηλαίοις.

Μετὰ ταῦτα ἀναστήσονται ἐν τῇ πόλει ἡμῶν τρεῖς νεώτεροι, μωροὶ καὶ ἐξωλέστατοι καὶ ἀναιδεῖς, καὶ κρατήσουσι τῆς βασιλείας ἐν εἰρήνῃ ἐπὶ τὸ αὐ-

τό, ἡμέρας ρν' (150). Ἐν τῷ μεταξύ, καὶ ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας, μαχιοθέντες ἀλλήλους, δώσουσι καθ' ἑαυτοὺς πόλεμον· ἀπάρας οὖν ὁ πρῶτος αὐτῶν, εἰσελεύσεται ἐν Θεσσαλονίκη. Καὶ τῶν Θεσσαλονικέων ἡ πόλις, σὺ νικήσεις τοὺς ἐχθροὺς του. Καύχημα γὰρ ἀγιωσύνης ὑπάρχεις, καὶ ἠγίασέ σε ὁ Κύριος· τῆνικαῦτα στρατεύσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ ἑπτὰ ἔτους καὶ ἀνωτέρω· στρατεύσει δὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μονάζοντας, καὶ ποιήσει αὐτοὺς ἵνα φορέσουν ἄρματα πολεμικά. Καὶ κατασκευάσει πλοῖα μεγάλα, πορεύσεται ἐν Ρώμῃ· καὶ σταθεῖς πρὸ τῶν πυλῶν αὐτῆς, ἐρεῖ. Χαίροις Ρώμῃ τρίρυμε· ἡ μάχαιρά σου ὀξεῖα· τὰ βέλη σου ἠκονημένα· κραταιῶς τὴν πίστιν σου κάτεχε, καὶ ἀλλάξεις αὐτὴν μέχρι τῆς συντελείας· μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τοῖς οἴκοις σου.

Τότε στρατεύσει τὰ ξανθὰ γένη, καὶ ἐκδέξεται τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ· ὁ δὲ δεύτερος μείραξ, ἐκστρατεύσει καὶ αὐτὸς τὴν Μεσοποταμίαν· καὶ τὰς κοιλάδας τῶν νήσων· καὶ ἀπάρας, ἔλθη ὑπὸ ὀμφαλοῦ τῆς κτίσεως· τινὲς φασὶ τὴν Ἀλεξανδρείαν, ὀμφαλὸν εἶναι τῆς οἴκουμένης· ἐκεῖσε καὶ αὐτὸς ἐκδέξεται τοὺς ἐταίρους αὐτοῦ, μεθ' ὧν ὀφείλει συνάψαι τὸν πόλεμον. Καὶ ὁ τρίτος, ἐξελεύσεται καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ στρατοπεδεύσει Καρύαν· Φρυγίαν· Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀρμενίαν· Βλατίαν τε καὶ Ἀραβίαν. Καὶ ἐν σιλήφ γενόμενος, τάδε ἐρεῖ πρὸ αὐτόν· σέλεων σὺ κέκλησαι, ἀλλ' οὐ σὺ ληφθείση ὑπ' οὐδενὸς τῶν πολεμούντων σε· ταῦτα εἰρηκῶς, ἀπάρας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἐν λαῶ συνθέτῳ γενήσεται· μετὰ οὖν τὸ συναχθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατέναντι ἀλλήλων, συγκρουσμοῦ γεγονότος, μεληδὸν ἀλλήλους κατακόψουσι· καὶ ἀποκτανθήσονται οἱ τρεῖς βασιλεῖς, ἅμα τοῦ πλήθους παντός· καὶ ἐκχυθήσεται τὸ αἷμα αὐτῶν ἐπὶ γῆς, ὡς πλημμύρα βροχῆς ὕδατος· ὥστε μὴ καταλειφθῆναι τινὰ ἐξ αὐτῶν· τότε συγκρασθήσεται ἡ θάλασσα ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν σημείοις δώδεκα. Καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες πᾶσαι χῆραι, ἑπτὰ γὰρ γυναῖκες ζητήσουσιν ἓνα ἄνδρα, καὶ οὐχ εὐρήσουσι· μέχρις οὗτε ἐξ ἀλλοδαπῆς γῆς πρὸς αὐτὰς ἐπελεύσονται· καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀνδρυνθήσονται τὰ καταλειφθέντα ἀνήλικα· καὶ γενήσονται ὡς οἱ χοῖροι ἀπὸ πολλῆς ἀσωτίας· μακάριοι δὲ καὶ τρισμακάριοι, οἱ ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες· ἐπειδὴ τὰ δημοσίως γινόμενα δεινὰ οὐ θεάσονται, ἀλλ' ἔσονται ἰδίως (ἤδη) ἐκδεχόμενοι τὴν μετὰ τοῦ ἀντιχρίστου μάχην καὶ πόλεμον· οἱ ἡδύτατοι ἄρνες, οἱ μέλλοντες θύεσθαι ὑπὸ τοῦ πονηροῦ Δάν· λέγει γὰρ τοῦ παμπονήρου διαβόλου· διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἄνδρα αἰδέσιμον, ἀναστήσεται γύναιον πονηρὸν καὶ αἰσχροτάτον ἀπὸ τοῦ Πόντου, καὶ βασιλεύσει ἐν τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων· αὕτη δὲ γενήσεται βακχεύτρια, μάγισσα καὶ φαρμακὸς καὶ ἀπλῶς ἅπαξ τοῦ διαβόλου θυγάτηρ· ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἔσονται ἐπιβουλαὶ καὶ σφαγαὶ κατὰ τὰς ρύμας τῆς πόλεως· ἀποκτενεῖ γὰρ ἕκαστος ἢ δυνάμεως ἔχειν τὸν πλησίον αὐτοῦ. Υἱὸς πατέρα, καὶ πατὴρ υἱόν· μήτηρ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ μητέρα· ἀδελφοὶ ἐπαναστήσονται ἀλλήλοις, καὶ κατασφάξονται· καὶ ἔσται κακία πολλή, καὶ μῖσος ἐν τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ φόνοι ἀναρίθμητοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

Ἐν δὲ ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις ἔνδοθεν ἔσονται ἀσέλγεια, μοιχεῖαι, ἀσωτίαι, αἰμομιξίαι, κιθάραι τε καὶ ὀρχήσεις· χλευάσματα καὶ παίγνια· ἅπερ ἄνθρωπος οὐκ εἶδεν οὔτε ἤκουσε· καὶ γὰρ ἡ βασίλισσα ἀκάθαρτος, θεὰν ἑαυτὴν ὀνομάζουσα, καὶ Θεῷ μαχομένη, κόπρω μιάνει τὰ ἅγια θυσιαστήρια· καὶ μολύνει πάντα τὸν λαόν· καὶ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐνυβρίσει τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ ἄρπάσει τὰ σκεύη τὰ τίμια ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν· τοὺς τε Σταυροὺς καὶ τὰς σεβασμίας εἰκόνας, τὰ τε εὐαγγέλια καὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ πᾶσαν βίβλον ἱερὰν συναθροίσει ἐπ' αὐτήν, καὶ ποιήσει σωρὸν μέγαν, καὶ βαλοῦσα πῦρ κατατεφρώσει πάντα, καὶ τὰς Ἐκκλησίας καταστρέψει μέχρις ἐδάφους· ζητήσῃ δὲ καὶ λείψανα ἁγίων, τοῦ κατακαῦσαι αὐτὰ καὶ οὐχ εὕρήσει, ὁ γὰρ Θεὸς ἀοράτῳ δυνάμει, ἀπὸ ταύτης τῆς πόλεως μετὰγει αὐτά. Τότε ἡ τάλαινα, τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, καταστρέψει τὴν τράπεζαν, καὶ πᾶν τοῦ ναοῦ καταμιάνει· σταθεῖσα δὲ κατὰ ἀνατολάς, φρυαττομένη, ἐρεῖ πρὸς τὸν Ἰψιστον· μὴ κατώκνευσα, ὦ λεγόμενε Θεέ, ἀπαλείψαι σου, τὸ μνημόσυνον ἀπὸ τῆς γῆς; ἰδοὺ τί σοὶ ἔκαμον, καὶ οὐκ ἠδυνήθης κἂν τριχὸς μου ἄψασθαι· μείνον με μικρόν, καὶ ἂν εἶμι αὐτόθι, χαλῶ καὶ τὸ στερέωμα καὶ διώξω σε· τίς ἐν θεοῖς δυνατώτερός μου τῆς θεᾶς; Ταῦτα λαλήσει ἡ γάγγραινα καὶ πλείονα, καὶ δράσει χείρονα, εἰς ὕψος ἐμπτύουσα, καὶ λίθον πέμπουσα· ἐῷ λέγειν αὐτῆς τὰ δεινότερα.

Ἐν γὰρ τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ, κλινεῖ ὁ Θεὸς Παντοκράτωρ τὸ τόξον αὐτοῦ, καὶ τὸν θυμὸν αὐτοῦ. Καὶ φοβερᾶ δυνάμει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν μεγάλην πόλιν ταύτην, καὶ δράξεται αὐτῆς ἐν ἰσχύει· καὶ τῇ δρεπάνῳ τῆς δυνάμεως ὑποτεμεῖ τὸν χοῦν ὑποκάτω τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἐρεῖ τοῖς ὕδασι τῆς ἀθύσσου καταπιεῖν αὐτήν· ἅπερ φοβερῶς ὑπακούσαντα, ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν, τάχει σφοδρῶ καὶ ἤχῳ φοβερωτάτῳ ἀναβλύσωσι· καὶ τὸ ὑποκάτω αὐτῆς ἀνασπάσας ἀπὸ τῆς γῆς, ἐπαρεῖ εἰς ὕψος, ὡς μύλον γυροβολούμενον. Καὶ ἔσται φρίκη πολλή, ὥστε θρηνεῖν καὶ ὀδύρεσθαι, καὶ κράζειν τὸ οὐαὶ τοῖς ἐν μέσῳ τῆς πόλεως. Οὕτως οὖν κατενεχθείσης αὐτῆς ἐν τῇ ἀθύσσῳ, τὰ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ἀναβλύσαντα ὕδατα καὶ σφοδρῶς κατακλύσαντα καὶ καλύψαντα αὐτήν, τῷ φοβερῷ καὶ ἀχανεῖ πελάγει τῆς ἀθύσσου παραπέμψουσι· οὕτως οὖν, ὦ τέκνον μου Ἐπιφάνιε, ἡ πόλις ἡμῶν συντελεσθήσεται. Καὶ ἅπερ δέ σοι εἶρηκα ὀπισθεν, ἐκεῖνα εἰσὶν, ἅπερ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔφησεν ἀρχῇ ὀδυνῶν.

Μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τῆς πόλεως ταύτης, καὶ τὸ πλήρωμα τῆς τῶν ἔθνῶν βασιλείας, μέλλουσι τὰ σκῆπτρα Ἱερουσαλήμ ἐξανίστασθαι· πρὸς τὸ βασιλεῦσαι τὸν ὑπόλοιπον καιρὸν, εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος· φέροντες εἰς μαρτυρίαν τὸ ὑπὸ τοῦ Ἡσαΐου εἰρημένον. «Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, φησὶν, ἐρεῖ Κύριος ὁ Θεός, σημεῖον ἐν τῇ συμπληρώσει τῶν ἔθνῶν, ἐπὶ πάντα τὰ πρόβατα Ἰούδα τὰ ἐσκορπισμένα ἐν τοῖς ἔθνεσι, συνάξει τοὺς ἀπολωμένους Ἰσραήλ, ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἔσται τῷ Ἰσραήλ, ὡς τῇ ἡμέρᾳ, ἣ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου»· καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ τὸ ὑπὸ

τοῦ μακαρίου Παύλου εἰρημένον τοῦ ἀποστόλου· «ὅταν φησὶ τὸ πλήρωμα τῶν ἔθνῶν ἦξει, τότε πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται». Καὶ οὕτω μὲν οὗτοι λέγουσι καὶ συμφωνοῦσιν. Ἰππόλυτος δὲ ὁ μάρτυς ἔφησεν· ὅτι τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ ἀντιχρίστου, οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων πλανηθήσονται. Καὶ ὁ Χριστὸς πρῶτον μαρτυρούμενος ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅτι ἐγὼ φησὶν ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἄλλος ἐλεύσεται ἐν τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, κακεῖνον λήψεθε, καὶ ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ ἡμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅτι μὲν οὖν συνάξει αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ αὐτῶν αὐτοῖς ἀποδώσει, εὐδηλον· ὅπως τοῦ διασκορπισμοῦ τῆς ἐπ' ἀπωλείας πρόφασιν, εἰς τὸ τέλος ἐπ' αὐτῶν ἐκκόψηται· ἔμελλον γὰρ λέγειν ἐν τῇ Κρίσει· ὅτι εἰ συνήγαγες ἡμᾶς εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰ ἡμῶν ἡμῖν ἀποκατέστησας, πάλαι ἂν ἐπιστεύσαμεν τῷ Χριστῷ, τὴν ἀφορμὴν τοῦ φθόνου ἐξεώσαντες (ἐκβαλόντες), ἕνεκεν τοῦ προτιμηθῆναι τὰ ἔθνη ὑπὲρ ἡμῶν· νῦν δὲ συναχθέντες καὶ τὰ αὐτὰ ἀπολαβόντες, καὶ τῇ αὐτῇ ἀπιστίᾳ μέναντες, πῶς σωθήσονται; Εὐθέως δὲ τοῦ ἀντιχρίστου ἐξερχόμενοι, ᾧ καὶ πιστεύειν μέλλουσι, κατὰ τὴν φοβερὰν φωνὴν τοῦ Θεοῦ. Θεὸς γὰρ οὐ ψεύδεται, ὁ μονογενὴς Υἱὸς, ὁ εἰπὼν, ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· τέως δὲ ἐν τῷ συναχθῆναι αὐτούς, ἐν πρώτοις τῆς ἀπολογίας ταύτης στερήσονται. Καὶ γὰρ ὁ Παῦλος αὐτοὺς σωθήσεσθαι εἶρηκεν, οὐκ ἐκ τῆς αἰωνίου Κολάσεως, ἀλλ' ἀντὶ τῆς τῶν τοσοῦτων ἐτῶν παρατάσεως, καὶ τῆς περιπλανήσεως τῆς ἐπ' ἀλλοτρίας, καὶ τῶν ὀνειδισμῶν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τῆς ἀφάτου αἰσχύνης, ὅτι ἐν τοσαύτῃ φησὶν ἀνάγκῃ, καὶ ἐν τοσοῦτῳ χαλεπῷ, τοσαῦτα ἔτη ὑπὸ τῶν ἔθνῶν κωμωδούμενοι, σωθήσονται τῆς δουλείας καὶ τοῦ ζυγοῦ, ὡς συναχθέντες εἰς τὰ ἴδια.

Ὁ Ἐπιφάνιος εἶπεν· ἄφες πάτερ πνευματικῆ περὶ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ· τοῦτό μοι ἀνάγγειλον· ὅτι τινὲς λέγουσι, μὴ συμποδίζεσθαι μετὰ τῆς πόλεως τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀοράτῳ δυνάμει κρεμασθῆναι αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἀέρος· ἔφη ὁ Δίκαιος· τί λέγεις, ὦ τέκνον; πάσης τῆς πόλεως βυθιζομένης, πῶς περισωθήσεται αὕτη; ἢ τίς ἔσται ὁ εἰσερχόμενος εἰς αὐτὴν χάριν προσκυνήσεως; μὴ ὁ Θεὸς ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ; ὁ μὲν οὖν τέκνον, ψευδὴς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος· μόνος δὲ μένει ὁ ἐν τῷ φόρῳ στύλος, καθότι κέκτηται τοὺς τιμίους ἡλούς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· οὗτος γὰρ μένει καὶ σωθήσεται, ὥστε παραγενόμενα τὰ πλοῖα, ἐν τούτῳ τοὺς σχολίους αὐτῶν δῆξαντες, κλαύσουσι καὶ θρηνήσουσι τὴν Βαβυλῶνα ταύτην τὴν ἐπτάλοφον, λέγοντες· οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἡ μεγάλη καὶ ἀρχαία βεβύθισται· ἐν ἣ εἰσιόντες, τὰς πραγματείας ἐποιούμεθα· ἔσται δὲ τὸ πένθος αὐτῶν ἡμέρας μ' (40)· καὶ ἀπὸ τῆς θλίψεως τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, δοθήσεται τὸ βασίλειον κράτος τῇ πρεσβυτέρα Ρώμῃ· ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ σιλέῳ, καὶ ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ, ὑποτασσόμενα τῷ τῆς Ρώμης βασιλεύοντι, πρὸς τὰ τέλη ἤδη τοῦ κόσμου ἐγγίσαντος. Καὶ λοιπὸν ἄτονα πράγματα γενήσονται, καὶ δεινότερα καὶ ὀλέθρια.

Ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῷ καιρῷ, ἀποφράξει Κύριος ὁ Θεὸς τὰς πύλας τὰς ἐν Ἰνδαλίᾳ (ἴσως Ἰνδίας), ἃς ἐκλείσεν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, ὁ τῶν Μακεδό-

ων. Καὶ ἐξελεύσονται εἴκοσι δύο βασιλεῖς, ἅμα τοῦ λαοῦ αὐτῶν, τὰ λεγόμενα ρυπαρὰ ἔθνη τὰ βδελυρώτατα, πάσης συχασίας καὶ δυσωδίας πλήρη· καὶ διασκορπισθήσονται ἐν ταῖς χώραις, σάρκας ζώντων ἐσθίοντες· κύνας καὶ μύας καὶ βατράχους· νεμόμενα καὶ πᾶσαν ρυπαρίαν· οὐαὶ δὲ πάσῃ τῇ οἰκουμένην ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· τὰς γὰρ ἡμέρας ἐκεῖνας, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. Βλέποντες δὲ τὰ βδελύγματα ἐπὶ τῆς γῆς, φάγονται τὸν χοῦν τῆς γῆς· καὶ τὰ θυσιαστήρια, κίθρων οἴκους ἀπεργάζονται· τὰ τίμια καὶ ἅγια σκεύη, ἐν μιάσματι χρήσονται· οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀσίαν, φυγέτωσαν ἐπὶ τὰς κοιλάδας τῶν νήσων· πενήσει γὰρ Ἀσία τὰς νήσους· οὐ γὰρ πορεύσονται ἐν αὐτῇ λαοί, ἀλλ' ἔσονται πενθοῦντες ἡμέρας ἑκατὸν πενήκοντα.

✚ Τότε ἐγερθήσεται ὁ σατανᾶς, ὁ ἀντίχριστος φημί, ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Δάν· οὐ μέντοι ἰδίᾳ θελήσει ὁ ἄνθρωπος γενόμενος, ἀλλ' εὐθέως εὑρεθήσεται ἔνεκα αὐτοῦ σκεῦος αἰσχρὸν καὶ ρυπαρὸν· ὅπως πληρωθῆ ἐν αὐτῷ τὰ τῶν προφητῶν· καὶ ἀπολυθήσεται ἐκ τῶν τοῦ ἄδου δεσμῶν, ἐν οἷς αὐτῷ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐκείσε δυνάμενος ἔδῃσε, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὸ σκεῦος τὸ αἰσχρὸν καὶ βδελυκτότατον. Καὶ ἀνδρυθέντος αὐτοῦ ἐν ἡλικίᾳ τελείᾳ καὶ βασιλεύσαντος, τότε ἄρξεται τὴν πλάνην αὐτοῦ ἐπισπεῖρειν· καθά φησι περὶ αὐτοῦ, Ἰωάννης ὁ Θεολόγος· τότε πόλεμον ἐγερεῖ ἐπὶ τὰς τῶν νήσων κοιλάδας· νῆσοι δὲ εἰσιν, ὡς ὁ Ἡσαΐας φησὶν, αἱ ἐξ ἔθνων Ἐκκλησίαι. Παραγίνεται δὲ τότε Ἐνώχ, ὁ πρὸ τοῦ νόμου καὶ Ἡλίας, ὁ μετὰ τὸν νόμον, καὶ Ἰωάννης, ὁ ἐν τῇ νέᾳ χάριτι· κηρύξαι ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένην τὸν καιρὸν τῆς συντελείας καὶ τὴν τοῦ πλάνου ἐπιδημίαν. Διελεύσονται δὲ ἐν σημείοις καὶ τέρασι, καὶ προκηρύξωσι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν δευτέραν ἔλευσιν· ὅσοι γὰρ οὖν θελήσωσιν ἀποκτεῖναι αὐτούς, πῦρ ἐξελθὸν καταφάγεται αὐτούς, ἢ ἄλλως πως ἀδικήσει αὐτούς.

Πορεύονται γὰρ ἐν ἐξουσίᾳ μεγάλῃ, καὶ τὸν ἀντίχριστον ἐλέγξαντες ἀποκτανθήσονται ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ· καὶ ρίψωσι τὰ σώματα αὐτῶν ἄταφα ἐν μέσῳ τῆς πόλεως· καὶ ἐπισυναχθέντες γελάσουσιν αὐτούς, ὡς ἀποστατοῦντας· ποιήσουσι δὲ ἐν τῇ πλατείᾳ, κείμενα τὰ ἅγια σώματα αὐτῶν, ἡμέρας γ' (τρεῖς)· μεσοῦσης δὲ τῆς τετάρτης, καταπτᾶσα περιστερὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς εἶδος ἀστραπῆς, καὶ ἐπάνω αὐτῶν περιπατήσασα, ζωὴν ἐμπνεύσει αὐτοῖς. Καὶ ἰσχύσαντες, ἐγερθήσονται ἐνώπιον πάντων, καὶ τρόμος λήψεται τοὺς ὄρωντας αὐτούς· τότε γενήσεται καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς αὐτούς λέγουσα· ἀνέλθετε πρὸς με οἱ φίλοι μου. Καὶ εὐθέως κατελθοῦσα νεφέλη, ἄρει αὐτούς καὶ κατασκηνώσει· εἰς τὸν Παράδεισον· πικρῶς δὲ ταπεινώσει ὁ πλάνος τοὺς τότε χριστιανούς, μέχρι τῆς ἐσχάτης αὐτῶν ἀναπνοῆς, θλίβων καὶ δεινῶς τιμωρούμενος. Τότε εἴ τις οὐ πλανηθῆ καὶ οὐ πιστεύσει τῷ ἀντιχρίστῳ, μέγας καὶ ὑψηλὸς ἀναφανήσεται ἐνώπιον Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Μακάριοι μὲν πάντες οἱ Ἅγιοι, τρισμακάριοι δὲ οἱ ἐπὶ τοῦ ἀντιχρίστου μαρτυρήσαντες· μέγιστη γὰρ αὐτούς διαδέξεται χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Τότε ἔσται πόλεμος χαλεπὸς μεταξὺ αὐ-

τοῦ καὶ τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· ἐπὶ δὲ γνώσῃ πρὸς τὸ τέλος ἔχειν τοῦ κόσμου τούτου τὰ πράγματα, μανία δεινὴ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀντιπαρατάξεται· ἀστραπῶν καὶ βροντῶν, καὶ κτύπους ποιῶν· ὥστε τὸ ἦχος τῆς βοῆς τὴν ὑπ' οὐρανὸν δείκνυσθαι περιηχεῖσθαι σφοδρῶς. Καὶ τίς τότε οὐ πτήξει καὶ εὐθαμβηθήσεται, ὦ τέκνον; Μακάριοι, ὡς προεῖπον, οἱ μὴ σκανδαλισθέντες ἐπὶ τῷ Δεσπότη Χριστῷ ἡμῶν, Θεῷ τῷ ἀληθινῷ, τῷ γεννηθέντι καὶ σαρκωθέντι ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου Μαρίας· οἱ πιστεύοντες ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἣτις τέλος οὐκ ἔχει.

Ταῦτα τοῦ μακαρίου καθεζομένου καὶ λέγοντος, ὁ Ἐπιφάνιος ἀκούων τὰ μέλλοντα γενέσθαι κατὰ τὴν οἰκουμένην, ἐθρήνηει ἐκ θαθέων ψυχῆς αὐτοῦ· εἶτα λέγει πρὸς τὸν Ὅσιον. Δέομαί σου, εἶπέ μοι, πῶς μέλλει ἀπὸ τῆς γῆς ἀπαλειφθῆναι ἡ ἀνθρωπότης, καὶ οὕτω γενέσθαι τὴν ἀνάστασιν; καὶ ὁ ὄσιος ἔφη. Τοὺς μὲν, τὰ μυστρὰ ἔθνη ἀναλώσει, ὦ τέκνον· τοὺς δὲ, ἐν τοῖς πυκνοτάτοις πολέμοις θανατώσουσι· τοὺς δὲ ὑπολοίπους ὁ ἀντίχριστος. Ὅσοι δὲ αὐτῷ πιστεύσωσι καὶ προσκυνήσωσιν, ἀποστελεῖ Κύριος ὁ Θεὸς θηρία πετόμενα, κατὰ τὸν Ἰεζεκιήλ, ἔχοντα ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν βούκεντρα, ἰοῦ μεμεστωμένα, καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν θηρίων κεντούμενα, καὶ ἰῶ ἀναλισκόμενοι (δηλητηριαζόμενοι) χαλεπῶ, θανάτῳ πικρῶ τελευτήσουσι. Τότε μόλις οἱ ἅγιοι τὴν σφραγίδα τοῦ Χριστοῦ σώαν φυλάξουσιν, ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσιν μετανάσται γενόμενοι· οὓς ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει αὐτοῦ, συνάξει ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει Σιών. Οὗτοι εἰσὶν οἱ γραφέντες εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Τοῦ ἀντιχρίστου δὲ ἤδη ἀπαχθέντος, σὺν τοῖς δαίμοσιν αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ πυρίνων Ἀγγέλων συλληφθέντες, τῷ κριτηρίῳ παρίστανται· τότε οὖν ἡ σάλπιξ ἠχήσει καὶ σαλπίζει, καὶ οἱ νεκροὶ ἀναστήσονται ἄφθαρτοι· Ἐπειτα οἱ ζῶντες, καθὼς εἶπεν ὁ Παῦλος, εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου οἱ περιλειφθέντες, ἀλλαγέντες ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ, ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἄρπαγῆσονται ἐν νεφέλαις, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα. Ὅταν οὖν ἴδῃ τις τὰ βδελυρὰ ἔθνη, εἰς τὸν κόσμον ἐξεληλυθότα· τότε γίνωσκε ὅτι ἐπὶ θύραις πάντα, καὶ ὅτι ὁ Κριτὴς κατὰ μικρὸν ἐπελεύσεται, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ταῦτα ἐλάλησεν ὁ μακάριος Ἀνδρέας τῷ Ἐπιφανίῳ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἀγρυπνούντων αὐτῶν, παρουσίας καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως. Καὶ τοῦ ξύλου κρούσαντος, ἐκεῖσε ἐπορεύθη ὁ Ἐπιφάνιος· ὁ δὲ ὄσιος ἐν τῷ οἴκῳ ἔμεινε, καθ' ἑαυτὸν προσευχόμενος.

Πρωῖας δὲ γενομένης, πάλιν καθεσθέντες ὠμίλουν τὰ περὶ σωτηρίας· καὶ δὴ βιβλίου ἐκεῖσε κειμένου τοῦ μεγάλου Βασιλείου, προετρέψατο ὁ ὄσιος τῷ Ἐπιφανίῳ λαβεῖν, καὶ ἀναγινώσκειν αὐτό. Ἦν δὲ ὁ λόγος, ὁμιλία προτρεπτικὴ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, οὗ ἡ ἀρχὴ· ὁ μὲν σοφὸς Σολομών· τούτου δὲ ἀναγινωσκομένου, νουνεχῶς ἠκροῶτο ὁ ὄσιος· ὁ δὲ Ἐπιφάνιος, δάκρυσιν ἔρρει, καὶ στεναγμοὺς ἐκ θαθέων ἀνέπεμπεν. Ἐφη οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος· τέκνον, τί δακρύεις; εὐφραίνου μᾶλλον καὶ χαίρου ἐν Κυρίῳ πάντοτε, κατὰ τὸν μέγαν Ἀπόστολον, καὶ γὰρ ὅσοι τὰ τοῦ πνεύματος πράττουσι, χρῆ αὐτοὺς σκιρτᾶν καὶ εὐφραίνεσθαι· ὅσοι δὲ πάλιν ποιῶσι τοῦ διαβόλου τὰ θε-

λήματα, σκυθρωπαζέτωσαν· ὅτι τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς. Ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἐπιφάνιος· κἀγὼ ἁμαρτωλὸς ὑπάρχων, θρηνηῶ μου τὰς πράξεις τὰς πονηράς· λέγει γάρ μοι ὁ Ἅγιος οὗτος (Βασίλειος)· πότε οἰκειωθήσεται τῷ Θεῷ; πότε γνωρίσωμέν σε ὡς ἡμέτερον; ταῦτα ἀκοῦων τὰ ὄνειδα, οὐ μὴ θρηνήσω; πῶς ἂν ἔχη τοῦτο ὁ μέγας; Ὁ Ὅσιος ἔφη· οὗτος ὁ λόγος, καθότι καὶ οὐ ἐπίστασαι, τοῖς ἀμυήτοις οὖσι τοῦ θείου βαπτίσματος, ὄνειδίζων εἴρηται· καὶ τοῖς ἀναβαλλομένοις ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸν καιρὸν τῆς μετανοίας. Ὁ Ἐπιφάνιος ἔφη· ναί, τίμιε πάτερ, οὕτως ἔχει· ἀναγινώσκοντες οὖν αὐτοῦ, αἴφνης διεδόθη ταῖς ὁσφρήσεσιν αὐτῶν εὐωδία τις, ὡς τιμίων ἀρωμάτων, ὥστε φρίττειν τὸν Ἐπιφάνιον ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν, καὶ ξενίζεσθαι· ἑώρα γὰρ ὁ μακάριος Ἀνδρέας, τὸν τὴν εὐωδίαν κομίζοντα ἀοράτως, ἀναγινώσκοντος δὲ τοῦ Ἐπιφανίου, οὐδὲν ἐφθέγγετο ὁ Ὅσιος· ὅτε δὲ τὸν λόγον ἐπλήρωσεν, ἀπέστη ἡ εὐωδία.

Θαυμάσας οὖν ὁ Ἐπιφάνιος, ἠρώτα τὸν μακάριον λέγων· δέομαί σου κύριέ μου, ἀνάγγειλόν μοι, τίς ἦν ἡ εὐωδία, ἡ πρὸ τῆς ὥρας ἡμῖν ἐπιγενομένη, ὁπηνίκα τὸν λόγον ἐξηρχόμην; Ἔφη ὁ Ὅσιος· Ἄγγελος Κυρίου ἦν· οὐ γὰρ εἰς ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἱκανοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὡς ἀνεγίνωσκες, εἰς ἐξ αὐτῶν δοξάζων τὰ ρήματα τοῦ πνεύματος, ἐθυμία ξενοπρεπῶς ἀγαλλόμενος· ἔφη ὁ Ἐπιφάνιος· καὶ ποῦ ἄρα οἱ τοῦ Σωτῆρος Ἄγγελοι, καὶ τὸ θυμίαμα καὶ τὸ θυμιατήριον; τοὺς τε ἄνθρακας ποῦ εὐρίσκουσιν, ἄυλοι ὄντες, καὶ ὑλικοῖς μὴ συγχρώμενοι; Ἔφη ὁ Ὅσιος· θαυμαστὰ ὁμιλεῖς ἄνθρωπε· τίς γάρ σοι εἴρηκεν, ὅτι αἰσθητὰ θυμιατήρια οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ κέκτηνται; ἢ τῶν τοῦ κόσμου ἀνθράκων ἐπιδέονται; οἱ γὰρ πνευματικοί, τὰ πνευματικά· καὶ οἱ ἔνυλοι, ἔνυλα κέκτηνται. Οἱ Ἄγγελοι δὲ ὁπηνίκα θυμιάσαι βούλονται, οὐδὲν ἄλλο θυμιῶσιν, ἢ τὸν χρωτὸν ἐκεῖνον τὸν πάντα νοῦν ὑπερέχοντα· τὴν εὐωδίαν ἐκείνην τὴν ἡδυτάτην, τὴν ἐξερχομένην ἐκ τῆς φοβεραῆς καὶ ἀπροσίτου θεότητος· ὡς γὰρ παρίστανται τῷ φοβερῷ θρόνῳ τοῦ Παντοκράτορος, δέχονται ἐκεῖθεν ἐπιδόσεις ἀστραπῆς τὴν θεότητα, καὶ ἀδιαλείπτως ἔκτοτε μυρίζουσιν, ἀπορρήτῳ εὐωδία τῆς θεότητος· εὐωδιάζουσιν οὖν καὶ ἄλλῳ τρόπῳ ἐκ τῶν ἀνθέων τοῦ παραδείσου. Κατὰ τρεῖς δὲ τρόπους θυμιῶσιν οἱ Ἄγγελοι, νοερῶς ἀνακειμένους Θεῷ· ἐν πρώτοις, ἔταν πᾶσι νοεράς βίβλους ἀναγινώσκουσι, περικυκλοῦσιν ἀοράτως ἐκεῖνοι, ἀκοῦσαι θέλοντες, τὰ τοῦ παναγίου Πνεύματος θεόπνευστα ρήματα. Πάλιν ὁπηνίκα τις προσεύχεται Θεῷ, καὶ ὁμιλεῖ· τότε καὶ αὐτοὶ πρόθῳ πολλῷ ἀοράτως παριστάμενοι, συμπροσεύχονται. Τρίτον· ὅταν τις δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, πόνῳ ἢ κόπῳ, ἢ ἐν μάστιγι καρτερεῖ· ἄδειαν ἔχουσιν ἀλείφειν τε καὶ εὐωδιάζειν, καὶ προθυμοποιεῖν, τὸν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγωνιζόμενον. Ταῦτα Ἐπιφάνιε διηγησάμην σοι, ἵνα γνῶς πῶς θυμιῶσιν οἱ Ἄγγελοι, καὶ οἷῳ θυμιάματι, τοὺς διὰ τὸν Κύριον ἀγωνιζομένους. Ταῦτα ἀκούσας τὰ παράδοξα ἐκεῖνος, ἔφριξεν· ἐν ἑαυτῷ λογιζόμενος περὶ τοῦ δικαίου, λέγων· ἴδε, φησί, ρήματα θεῖα, ἀνθρώπου νομιζομένου σαλοῦ. Καὶ οἱ τὰ γήϊνα φρονοῦντες, ἐπ' ἀληθείας ἔξηχοι, ἀδιακρίτως ὡς

πεφυρμένον τούτον λογίζονται· Ταῦτα αὐτοῦ διαλογιζομένου, ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς θείας προσκομιδῆς, καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἔθος γὰρ ἦν αὐτῷ, ἐν ταῖς συνάξεσι τῶν ἁγίων σχολάζειν, καὶ μεταχειρίζεσθαι τὰς ἱεράς βίβλους, πρὸς ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Ὅτε οὖν ὑπέστρεψαν, τεθείσης τραπέζης, τῶν δωρεῶν Κυρίου ἀπήλαυσαν ἀμφότεροι, παρήμην δὲ (λέγει ὁ συγγραφεὺς καὶ Πνευματικός) ὁ τάλας ἐκεῖσε, ἀκροώμενος τῶν πνευματικῶν διδαγμάτων αὐτῶν· ἦν γὰρ ὁ Ἐπιφάνιος, συνέσεως καὶ σοφίας ἄκρως πεπαιδευμένος· ἀλλ' οὖν ὡς ἦτο ὁ μακάριος Ἀνδρέας, δὲν ἦτο ὁ Ἐπιφάνιος πεπαιδευμένος· καὶ γὰρ ἐκ Πνεύματος ἁγίου, γλώσσαις ἀλλογενῶν ἐλάλει καὶ ἠρμήνευεν, ἀλλ' οὔτε τῶν ἀπορρήτων τῆς Γραφῆς ἄμοιρος ἦν· ὑπῆρχε δὲ καὶ ἄγνός παρθένος καὶ τὴν γνῶσιν ἀσύγκριτον κεκτημένος· ἐμοὶ μὲν μόνῳ καὶ τῷ Ἐπιφανίῳ συνωμίλει, ἐτέρῳ δὲ τινι οὔτε φιλὸν λόγον περὶ τῆς Γραφῆς ἀπεκρίνατο. Καθεζομένων οὖν ἡμῶν καὶ ἐσθιόντων, ἔφη τῷ Ἀγίῳ ὁ Ἐπιφάνιος· πάτερ τίμιε καὶ διδάσκαλε, τί ἐρμηνεύεται ἄρτος; ὁ Δίκαιος ἔφη· ἄριστος· τὸ γὰρ ι καὶ τὸ σ ὁ σοφὸς ὑποκλέψας, ἐκέλευσεν αὐτὸ ἄρτον. Πάλιν οὖν περὶ ἀκαταλήπτου θεότητος ἔλεγεν ὁ Ὅσιος πρὸς τὸν Ἐπιφάνιον· ὅτι πνεῦμα φησὶν εἶσθιν ἡ θεότης, ὑπὲρ πάντα αὐτοῦ τὰ κτιστὰ πνεύματα· ἀπόκρυφόν τε καὶ ἀδηλότερον, ἀθέατον καὶ ἀνεξιχνίαστον, ὑπεράπειρον καὶ φρικτόν, διαυγὲς καὶ ἀνείδεον· ἄπειρον, ἄπροσον, ἀναφές, ἀσχημάτιστον· ἀπεριόριστον καὶ ἀκατάληπτον· πολλὰ μὲν νοούμενον, ὀλίγα δὲ θεωρούμενον, ἐπειδὴ ἀπερίγραπτον τὸ θεῖον καθέστηκεν. Ὅταν οὖν ἐκεῖνο ἀνοίξη καὶ ὀφθήσεται οἷς βούλεται, χέεται ἡ ἔλλαμψις τῆς Τριάδος ὡς ἀστραπὴ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἀρπάσσεται φοβερῶς οὐκ ἔχουσιν ὅπου καὶ ἀπηρῆσθηται ταῖς περὶ Θεοῦ φαντασίαις· καὶ μᾶλλον εἰς σκότος, τὸ ἐπάνω τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ· τουτέστιν, ὁ ἀήρ ὑπάγει εἰς ὕψος, ὅσον τις νοῆσαι οὐ δύναται· ὅσον γὰρ βλέπεις τῇ θεωρίᾳ, τοσοῦτον κάτω εὐρίσκεται· ἄβυσσος γὰρ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα· ἴσως γὰρ ὅτι εὐρίσκει ἄκραν, καὶ πάλιν τὴν ἄνω. Τί ἄρα ὑπολαμβάνεις ὑπάρχειν, πάντως ὅτι ἔκταμα φοβερὸν; ἔπειτα πέλαγος ἀχανὲς καὶ ἀπερίληπτον καὶ ἀπεριόριστον· ἄφες οὖν τοῦ ἐνδιατρίβειν τῇ θεωρίᾳ, καὶ βλέψον ὑποκάτω τῶν ὑδάτων πῦρ· ὑποκάτω τοῦ πυρὸς χάσμα· ὑποκάτω τοῦ χάσματος, χάος· κατωτέρα δὲ τούτων, ἄβυσσος, ἄδης καὶ ἀπώλεια· ὑποκάτω δὲ τούτων, ἀχανὲς ἔρεβος καὶ σκότος, ὅπερ λέγουσι τὸ ἐνδότερον, καὶ ἡ καταποντιστικὴ ἄβυσσος τῶν ἀπεράντων βυθῶν καὶ καταχθονίων.

Πολλὰ γὰρ κατῆλθον ἐκεῖ, τῇ θεωρίᾳ τοῦ Πνεύματος, τῷ ὀπτικῷ τῆς διανοίας μου, ὅπως θεάσωμαι τέλος τὸ ὑπὸ κάτω τῆς γῆς, καὶ οὐχ εὖρον· ἀπέρριψα τοίνυν ἑμαυτὸν τῇ θεωρίᾳ ἐπὶ τὰ κάτω ταῖς κατωτέραις ἀβύσσου καὶ γενόμενος ἐν τοῖς καταχθονίοις, ἄβυσσον τῶν ἀβύσσων ὀξέως (ταχέως) διαπεράσας, καὶ εἰσδὺς καὶ εἰς χάους ὀρμήματα, καὶ εἰς ἀχανὲς πέλαγος φοβερὸν αἰώνιον καὶ ἀπόρητον. Καὶ ἐν τῷ μὴ συναντήσαί μοι, ἡ τεῖχος νεφέλης ἢ πλήρωμα οἶονδῆποτε, μόλις ἑμαυτὸν τῶν ἐκεῖσε νοερῶν καὶ θεωρητικῶν τοῦ πνεύματος ἀπήνεγκα. Καὶ ἐν τῷ ἀναβῆναί με τῶν ἐκεῖσε,

ἐπορεύθην κατὰ ἀνατολάς ἐν θεωρίᾳ· καὶ ἐπέβλεψα δυνάμει Σαβαώθ ὀξέως σφόδρα, καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ τὸ ἔπακρον τῆς γῆς, καὶ τὸ ἔπακρον τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ παρῆλθον τὸ πλάτος τῆς ἀνατολῆς, καὶ εὖρον ποταμόν, ἐν ᾧ οὐρανὸς ἐπικείμενος ἴστατο. Καὶ ἀποκλείει τὸ πρόσωπον τῆς γῆς ἐνδοθον. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀνωτέρω τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς κατὰ ἀνατολάς, πολλὰ ὕδατα φωτεινὰ καὶ λευκὰ καὶ ἀπόρρητα· ἀνωτέρω δὲ ἰδόντος μου, μόλις ἠδυνήθην ὑπεξελεθεῖν τὴν ἀλκὴν τοῦ ὕδατος· καὶ εἶδον ἐκεῖ, καὶ ἰδοὺ φῶς, ὡς ἀστραπὴ Θεοῦ, καταπλήττον τὸ νοερὸν τῆς διανοίας μου· τὸ γὰρ φῶς τὸ ὀπισθεν ὑδάτων, λευκὸν ὡσεὶ χιῶν ἦν καὶ ἠδιστον. Καὶ ὡς δι' αὐτοῦ παρῆλθον, ἤκουσα φωνῆς ὡς ἐξ ἀστραπῆς λεγούσης μοι· Ἄνδρέα, ποῦ πορεύῃ; οὐ γὰρ εὐρήσεις ἄκρον εἰς ἀπεράντους αἰῶνας ἢ πορεύση· καὶ ἐπὶ δυσμὰς ἀπέλθης καὶ διέλθης, οὐ μὴ εὐρήσης ἄκρον. Καὶ γὰρ ἡ οὐσία τοῦ φωτὸς τοῦ αὐλοῦ τῆς θεότητος, τὰ τε ἄνω καὶ τὰ κάτω, τὰ τε ἐνθεν καὶ ἐκείθεν, καὶ ἐκείθεν φοβεράς χειρὸς τῆς ἐνδον ἀποκλείσει. Καὶ ὅτι μὲν ἄκραν ἔχουσι τὰ ποιήματα τοῦ ἀέρος τοῦ αἰῶνος τῆς ἄνω καὶ κάτω ἀκαταληψίας, ἀπ' ἐμοῦ μάνθανε· τῇ ἐκεῖ δὲ γυροβόλῳ ἰδέα τοῦ κόσμου, ἢ ἀκατάληπτος θεότης πέφυκε, φοβερῶς ἐκτεταμένη. Καὶ ταύτη τίς συνεπεκτείνασθαι δύναται; ὅτι ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἄβυσσος· τρόμος· ὄγκος· ὄγκος· ἀπειρός τε καὶ ἀνεξιχνίαστος ἢ λαμπηδῶν τῆς αἴγλης, αὐλοῦ αὔρας καὶ οὐσίας, ἦτοι τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ πέφυκεν. Ὑπόστρεφε οὖν ὅθεν γέγονας· εἰ γὰρ τῶν κτισμάτων αὐτοῦ τέλος, ὡς ἐψηλάφησας, εὐρεῖν οὐ δεδύνησαι, πῶς ἂν τῆς μετὰ ταῦτα ἐκείθεν τούτων οὔσης θεότητος εὐρήσεις τὸ ἄπακρον;

Ταῦτα ἀκούσας, ὑπέστρεψα· κρίνας μὴ πειράζεις Θεὸν τὸν πάντα μοι ἀναγγείλαντα· οὕτως οὖν γίνωσκε, Ἐπιφάνιε, εἶναι τὸ ἀκατάληπτον τῆς θεότητος. Ὅταν γὰρ πᾶσα ἀκρότης εὐρεθήσεται, πάσης ὕλης, παντὸς ἀέρος, πάσης φύσεως, παντὸς ἐκτάματος τοῦ ἐκείθεν κόσμου χρηματίζοντος, τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀκατάληπτον. Ὁ Ἐπιφάνιος εἶπε· τί ἐστὶν ἡ οὐσία τοῦ ἡλίου καὶ ποταμόν ἐστὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ; εἶδον γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἐν σχήματι ἀνθρώπου ζωγραφούμενον· καὶ ὑπολαμβάνουσι τινές, ἔχειν αὐτὸν ἀνθρώπου πρόσωπον. Ὁ δοῖος ἔφη· μὴ γένοιτο καταδέξασθαι ταῦτα οὕτως ἔχειν· ἀνθρώπου γὰρ μορφήν ἡλῖος οὐκ ἔχει· εἰ δὲ θέλεις μαθεῖν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ἄκουσον. Εἶπεν ὁ Θεὸς γεννηθήτωσαν φωστῆρες, ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, ἦγουν τὸν ἡλίον· τοῦτέστι, πῦρ ἔνυλον· καὶ κύκλῳ πυρὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναφθείς καὶ μὴ σβεννύμενον· ἱκανοὶ γὰρ ἀπ' αὐτοῦ ἦσαν φῶς καὶ ἠναψαν τινὶ μηχανήματι· καὶ ὄψον ἔψησαν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Ἔχω δέ σοι διηγήσασθαι περὶ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐστὶν ὑπὲρ τὸν κύκλον τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων· ὁράται δὲ μικρός, διὰ τὸ ἀπέχειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ὕψος ἀπειρον. Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἠνιοχεῖ ἐμμένων αὐτῷ· καὶ τῷ λόγῳ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ὑπακούων, ἀπεισιν εὐθυδρομῶν ἰσοδρόμῳ τάξει, ὡς πρὸς τὸν τῆς δύσεως τόπον ὀξύτατα· τρέχειν γὰρ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐντονώτατα· δταν γὰρ εἰς δυσμὰς γένηται, τότε κχτέρχεται ἐκ τοῦ στερεώματος· ἐπὶ δὲ τὸν

ποταμὸν τὸν ἐκεῖθεν τοῦ στερεώματος ὑπάρχοντα, ἐν ᾧ ὁ οὐρανὸς ὡς κκμάρα ἐστήρικται ἐπὶ τῶν ὑδάτων τοῖς μεσημβρινοῖς μέρεσι, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν παραγίνεται· ἐκεῖσε δὲ ἀναχθείς, πάλιν πηδᾶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τηνικαῦτα ἀνατολὴν κατεργάζεται· ἔφη πάλιν ὁ Ἐπιφάνιος.

Ποῖα ἔθνη ἀναστήσονται εἰς κρίσιν, καὶ ποῖα οὐχ ὑποβληθήσονται τῇ κρίσει; Καὶ ὁ Δίκαιος λέγει· τό, ὅσοι ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται. Καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· οἱ ἀπὸ Μωσέως Ἰουδαῖοι μέχρι τοῦ Χριστοῦ ἐγερθέντες, διὰ τοῦ Μωσέως κριθήσονται. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διδαχθέντες διὰ τοῦ εὐαγγελίου, μέχρι τῆς συντελείας δώσουσι δίκην· καὶ μακάριος, ὅστις τὸν νόμον Κυρίου ἐφύλαξε, καὶ τὸ εὐαγγέλιον· μακάριοι δὲ ὅσοι παρεσαλεύθησαν καὶ πάλιν μετενόησαν· καὶ ὁ ἐν παντὶ ἔθνει ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ φύσει κειμένου νόμου ἑαυτὸν περιοδεύσας, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐργαζόμενος. Οὐαὶ δὲ τοῖς αἰρετικοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἁμαρτωλοῖς· ὅταν γὰρ ἀναστήσωνται οἱ ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένοι, τότε λάμπουσι τῶν δικαίων τὰ πρόσωπα ὡς ὁ ἥλιος, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν σκοτισθήσονται· βλέψουσι γὰρ τὰ πρόσωπα, πάντων τῶν δικαίων ἐξαστράπτοντα ὑπὲρ τὸν ἥλιον· καὶ κόψονται καὶ κλαύσονται μετανουῶντες, καὶ μηδὲν ὠφελούμενοι· ἀναστήσει οὖν Κύριος ὁ Θεὸς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ στήσονται Ἄβελ, Σήθ, Ἐνώχ, Νῶε, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, ὁ θαυμάσιος Ἰωσήφ καὶ περίβλεπτος· καὶ καταδικάσονται πάντα τὰ ἔθνη, τοὺς τὸν νόμον ἀπολέσαντας καὶ μὴ φυλάξαντας, καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐκτὸς νόμου· καθὼς καὶ αὐτοὶ ἀμοιροῦντες νόμου καὶ προφητῶν, πάντων τῶν ἀνθρώπων διδάσκαλοι ἐδείχθησαν διὰ τῆς ἐνθέου πολιτείας αὐτῶν.

Τότε προστάξει Κύριος ὁ Θεὸς καὶ ἐλεύσονται οἱ ἐπὶ τῶν κολάσεων ἄγγελοι πύρινοι· καὶ συνελάσουσιν ὀργίλως ἅπαντας, εἰς κολάσεις αἰωνίους καὶ ἀτελευτήτους· ἄνομοι γάρ, ὡς προεῖρηται, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· ἐννομοι δὲ ἐννόμως ἁμαρτήσαντες, καταδικάσονται καὶ αὐτοί. Τότε ἀναστήσονται πάντες οἱ Προφῆται καὶ Ἀπόστολοι, καταδικάσοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραήλ· ἀναστήσονται τοιγαροῦν καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν ἐκκλησιῶν. Λέγει δὲ Βασίλειος ὁ μέγας, ἅμα Γρηγορίῳ τῷ θεολόγῳ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Χρυσοστόμῳ· καὶ τοὺς ἀκροασαμένους τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, καὶ ἀδιορθώτους μείναντας, καταδικάσωσι· τότε στήσονται αἱ αἵρέσεις κατ' ἴδιαν, καὶ ἐκάστη αὐτῶν ἅμα τοῖς αἰρεσιάρχαις. Καὶ ἀποβλεψάμενος ὁ Κριτής, τάδε ἐρεῖ πρὸς αὐτούς· βλέφατε τὰς κατηχήσεις καὶ τὰς διδασκαλίας τῶν ποιμένων ὑμῶν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. Ὁ Ἐπιφάνιος εἶπε· πῶς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, κῦρι εἰ μέγας, πᾶσαν πνοὴν ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ, τὴν μέλλουσαν ἐγείρεσθαι συνάξει ὁ Θεός; φοβερόν γάρ ἐστι, τοὺς λεγεῶνας τῶν γενεῶν· τῶν φυλῶν· τῶν γλωσσῶν, ἀθρόον συναχθῆναι εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Κλαυθμῶνος, εἰς τὸν τρόπον ὃν διέθετο. Ὁ μακάριος ἔφη· ὅταν περὶ Θεοῦ ἀκούσης, φρίξον καὶ μηδὲν ταπεινὸν ὑποπτέυσης· ἓνα γὰρ λεγεῶνα, ὃν ἀποστελεῖ ἀγγέλων, ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ

πάντες συναχθήσονται ὑφ' ἐν ἐπὶ τὸ αὐτό· ἔφη πάλιν ὁ Ἐπιφάνιος. Μετὰ τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, πῶς ἔσται οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, ἡ θάλασσα, ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη· καθὰ εἰσὶν, ἵνα ἔσωνται· εἶτα νύξ καὶ ἡμέρα καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν καὶ τὰ θηρία; δέομαί σου ἀνάγγειλόν μοι, εἰ εὖρον χάριν παρὰ σοι.

Ὁ Ὅσιος ἔφη· ὅταν ἔλθῃ ἡ φοβερὰ ὥρα τῆς δευτέρας παρουσίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τότε ἀποσταλήσονται τέσσαρες Ἀρχιστράτηγοι μετὰ τῶν ταγμάτων αὐτῶν, καὶ πορεύεται ἕκαστος αὐτῶν εἰς τὴν τετραπέρατον, χωρισθέντες ἀπ' ἀλλήλων σὺν ταῖς ἐπομέναις τάξεσι, καὶ στήσονται ἐκδεχόμενοι τὸ φοβερὸν πρόσταγμα· καὶ ὅταν νεύσῃ ὁ Ὑψιστος, δράξεται ἕκαστον τάγμα τῆς ἀρχῆς τοῦ στερεώματος, καὶ ἐντυλίξουσιν αὐτό, συστείλαντες, καὶ ἀναχωρήσωσι. Λέγει γὰρ ὁ Προφήτης· κατ' ἀρχὰς σὺ Κύριε τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται σὺ δὲ διαμένεις· ὥστε μέλλουσι τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω ἀλλαγῆναι καὶ κατασκευασθῆναι ἀπὸ παλαιότητος εἰς νεοῦργημα· καὶ ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν. Ἀναμφιβόλως οὖν πάντα ἀλλαγῆσονται· ὡς τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων τὰ σώματα, καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ἀλλαγέντα ἐκ τῆς αὐτῶν οὐσίας, ἀναστήσονται ἀφθαρτα καὶ διηνεκῆ καὶ ἅγια· κατὰ τὸν εἰπόντα· εἶδον τὸν Κύριον ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, οὗ ἀπὸ προσώπου ἔφυγεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ.

Ὅταν οὖν ἀναστήσῃ ὁ Θεὸς, ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τῆς συντελείας, σῶα καὶ ἀφθαρτα τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, τότε ποιήσει οὐρανὸν καινόν, καὶ γῆν καινὴν, μὴ ἔχοντας φθαρτὰ πράγματα· ἀλλ' ἀφθαρτα καὶ θαυμαστὰ καὶ παράδοξα, ἅπερ ἀπορεῖ βρότειον στόμα διηγήσασθαι· θηρία δὲ καὶ ἕρπετὰ καὶ πετεινὰ οὐκ ἔσονται, μόνη δὲ ἡ κτίσις φαίδρα καὶ τερπνὴ, ὡς τὸ μύρον εὐωδιάζουσα καὶ μυρίζουσα· νύξ δὲ τότε οὐκ ἔσται, οὔτε τὸ φαινόμενον τοῦτο φῶς.

Ταῦτα γὰρ πάντα ἀμβλυθήσονται· καὶ ἔσται φῶς ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ὀρωμένου τούτου φωτός, μυριοπλάσιον· δώσει δὲ Κύριος ὁ Θεός, θέαν φοβερὰν πᾶσι τοῖς ἀγίοις, ὥστε θεωρεῖν τοὺς Ἀγγέλους ὡς εἰσὶ γυμνοὶ τῆ οὐσίας· καὶ τὸ κάλλος τῆς ἀπροσίτου δόξης τῆς θεότητος ἐνοπτρίζεσθαι αὐτούς, καὶ εὐφραίνεσθαι. Ταῦτα τῶν μακαρίων καθεζομένων καὶ ὁμιλούντων, ἐσπέρας ἤδη οὔσης, ἅμα μεταλαβόντες ἄρτου, τῆς μεσοπεντηκοστῆς ἐφισταμένης, καὶ παννύχου στάσεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, χρηματιζούσης, ἀφήσας ἔνδον τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν, ἐπορεύθη, ὁ Ἐπιφάνιος, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐστῶς, εἶδεν ἐκεῖ τρεῖς Μοναχοὺς ἐστῶτας, ὡραίους τῷ εἶδει σφόδρα· ὁ δὲ ἐν τῷ μέσῳ ἐστῶς τῶν δύο, φαίδροτερος ὑπῆρχε καὶ ἐνδοξότερος· οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ὑποδεέστεροι ἐχρημάτιζον· ἦν δὲ φοβερὸν τὸ μῆκος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· ὁ δὲ Ἐπιφάνιος συχνῶς ἀτενίζων εἰς αὐτόν, πυροβόλον (φλεγόμενην) ἀγάπην συνείχετο· οὐκ ἤδει δέ, ποῖος ὑπῆρχεν· ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναγνώσεως, καθεστῆντων πάντων, ὁ Ἐπιφάνιος εἰς τὸν συνήθη τρόπον ὑπῆγε τοῦ καθεσθῆναι. Θεασάμενος οὖν αὐτὸν ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος, ἐφώνησε λέ-

γων· κέλευσον δέσποτα, ἔλθε πλησίον μου καὶ καθέσθητι· ὁ δὲ Ἐπιφάνιος ἔδοξεν αὐτὸν πάντας ἀκηκοέναι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐλυπήθη· ὡς οὖν πλησίον ἐγένετο, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ φανείς· δεῦρο, σὺν ἐμοὶ καθέσθητι· οὐδεὶς γὰρ τῆς ἐμῆς φωνῆς ἄρτι ἀκήκοεν, εἰ μὴ οὖς ἐγὼ ἀγαπῶ· ἐξίστατο δὲ καὶ ἰλιγγία ὁ Ἐπιφάνιος, στοχαζόμενος ἐν ἑαυτῷ, τίς περ οὗτος καθέστηκεν. ὠμίλει δὲ αὐτῷ οὐράνια τινὰ καὶ ἀπόρρητα, εἰς ἕκστασιν ἄγων τὸν νοῦν αὐτοῦ. Διηγῆσατο δὲ καὶ περὶ τῆς κατασχέσεως τῆς ἀρχιερωσύνης ταύτης τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων· ἐὰν γὰρ φησὶν ἀκοῆ ἀκούσει Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσῃ, ἀναβιβάσει σε ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ δώσει σοι τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν. Ἀναγινωσκομένου τοιγαροῦν τοῦ λόγου τοῦ μεγάλου φωστῆρος περὶ ἐλεημοσύνης, πρόσεχε, ἔλεγεν ὁ πυρίμορφος, ἃ σοι ἐντέλλεται ὁ μέγας Βασίλειος· ἵνα ἦς πατὴρ ὀρφανῶν· χηρῶν προασπιστής· ἀντιλήπτωρ θλιβομένων· ὑπέρμαχος τῶν ἐν ἀνάγκαις. Τούτου οὖν ἀναγινωσκομένου τοῦ λόγου καταπαύειν μέλλοντος, ἀσπασάμενος ὁ περιφανῆς ἐκεῖνος τὸν Ἐπιφάνιον, ἔφη πρὸς αὐτόν· ἄραγε γινώσκεις με τίς εἰμὶ καὶ πόθεν παραγέγονα; Ἔφη ὁ Ἐπιφάνιος· οὐχὶ κύριε σὺ γινώσκω σε. Ὁ δὲ πάλιν πρὸς αὐτόν· ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἐπάνω τῶν στρατευμάτων τοῦ Βασιλέως· ἐλήλυθα δὲ γνωρίσαι σοι ἑμαυτόν. Ταῦτα εἰρηκῶς καὶ συνταξάμενος αὐτῷ, ἐξῆλθε τῆς Ἐκκλησίας· ὁ δὲ Ἐπιφάνιος ἔδραμεν ὀπίσω αὐτοῦ, σκοπεῦσαι βουλόμενος, ποῦ ἄρα πορεύεται τοῦ κατασκηνῶσαι· ὡς οὖν ἔξω ἐγένετο, οὐκέτι τινὰ ἐθεάσατο· ἐξέστη δὲ τῇ διανοίᾳ καὶ δακρύων, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰσελήλυθεν.

Πρωῖας οὖν γενομένης, παρεγένετο, εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὡς δὲ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ ἐγένετο, τοῦ μακαρίου Ἀνδρέου ἐκεῖσε καθεζομένου, ἔφησε πρὸς αὐτόν· κέλευσον Δέσποτα, φησὶν ὁ Ταξιάρχης τῶν ἄνω δυνάμεων· καὶ ὅτι πατὴρ ὀρφανῶν καὶ ὑπέρμαχος τῶν ἐν ἀνάγκαις· καὶ ὅτι ἐγὼ εἰμὶ ἐπάνω τῶν στρατευμάτων τοῦ Βασιλέως. Ὁ δὲ Ἐπιφάνιος ξενισθεὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ τοῦ μακαρίου, θυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, ἀνέκραγε· διηγῆσατο δὲ αὐτῷ, ὅτι οἱ τρεῖς ἄνδρες οὖς ἐώρακας, Μιχαὴλ ὑπῆρχεν ὁ ἀρχιστράτηγος, σὺν δυσὶν Ἀγγέλοις. Ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας, εἶρηκεν· ἐπ' ἀληθείας, εἰ μὴ ἐκεῖνος ἦν, οὐκ ἂν ἐκεῖνος ὁ φόβος, ὁ χαρᾶ καὶ ἀγαλλιάσει μεμιγμένος, τὴν ψυχὴν μου ἐφαίδρυνε. Μετὰ γοῦν τὸ εἰπεῖν ταῦτα, ὁ μακάριος Ἀνδρέας καθεζόμενος, ἤρξατο ραίνειν τὸ θεοειδὲς αὐτοῦ πρόσωπον· καὶ ἐπὶ ἱκανὰς τὰς ὥρας, εἰς ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἐναποσκοπῶν, ἐννεὸς γίνεται. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἐπιφάνιος· πάτερ τίμιε καὶ πνευματικὲ διδάσκαλε, τίς ἡ τῶν δακρύων αἰτία καὶ τὸ ἐννεὸν σε ἐπὶ ἱκανὰς ὥρας γίνεσθαι; ἀνάγγειλόν μοι δὴ τῷ τέκνῳ σου· ὁ μακάριος ἔφη· τέκνον τοίνυν ἀναγγελῶ σε τὰ κατ' ἐμέ.

Ἐλήλυθε γὰρ τὸ πέρας τῆς ζωῆς μου, καὶ ἰδοὺ κατὰ τὸ σῶμα χωριζόμεθα ἀπ' ἀλλήλων· ἀλλὰ μὴ σκυθρώπαζε, ὅτι ἀπέρχομαι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκεῖνον τὸν ἀνώλεθρον. Τοῦ δὲ Ἐπιφανίου πρὸς τὰ ρήματα σκυθρωπάσαντος, εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ ἅγιος· μὴ οὕτω ποιεὶ τέκνον, τοῦ ἀγαπητοῦ σου ἀκούων τὴν μετάστασιν· μακάριόν ἐστιν, ὅπως τῶν ὧδε ἀναχωρήσωμεν. Τί

γὰρ ἡμῖν καὶ τῷ ματαίῳ κόσμῳ τούτῳ; οὐχ ὅτι γὰρ ᾧδε εἶναι διεπλάσθημεν πάντοτε, ἀλλ' ἵνα ἐνταῦθα ἀγωνιζόμενοι εἰς τὰ ἴδια πορευόμεθα· οὐδὲν γὰρ ᾧδε ἡμέτερον ἔχομεν· ὁ μὲν γὰρ κόσμος οὗτος πικρὸς ἐστίν, ἐπειδὴ δαιμόνων πονηρῶν ἀνάπλευς πέφυκε μετ' αὐτῶν γὰρ ἀναμεμιγμένοι χρηματίζοντες, ἱκανοὺς ἀπὸ τῆς αὐτῶν κακουργίας ἀποσύραντες, τῇ κολάσει παρέδωκαν· ἐκεῖνος δὲ ὁ κόσμος, Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ κέκτῃται, πρὸς ὃν ἐγὼ ἀπιέναι βούλομαι· ἐκεῖ φῶς αἰώνιον, καὶ ᾧδε σκότος· ἐκεῖ τῆς ἁγίας Τριάδος ἡ δόξα, ἐλλάμπουσα τὸ ἀνώτερον καὶ καθαρώτερον· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ τούτῳ ματαία καὶ ψευδής, καὶ τοῖς ἀναιδέσι ἔργοις διαπαίζουσα.

Ἴδου αὕτη ἐστὶν ἡ ἐσχάτη ὁμιλία μου πρὸς σέ· οὐκέτι γὰρ ὄψει με, οὐδὲ θεάσει με ζῶντα ἢ τεθνεῶτα, οὐκ ἂν τῷ πνεύματι· πρόσεχε δέ· καὶ ἀναγγελῶ σοι τὰ ἐπ' ἐσχάτων σοι ἀποθησόμενα, ἵνα μέμνησαι τῶν ρημάτων μου. Μέλλεις γὰρ τὸ μοναδικὸν σχῆμα ἐνδύσασθαι, τοῦ πατρὸς σου ἀποβιώσαντος, καὶ διαπρέψαι καλῶς, ἐλέει καὶ χάριτι τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ, τοῦ Θεοῦ· ἐξελεύσεται δὲ φήμη περὶ σοῦ, ἀλλαγέντος τοῦ ὀνόματός σου ἐν τῷ ἁγίῳ σχήματι. Καὶ τῆς ἁγίας ταύτης Ἐκκλησίας χηρευσάσης, σὲ ἐγερεῖ Κύριος φωστῆρα καὶ ὁδηγόν, καὶ ποιμένα τοῦ λαοῦ τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων· μέλλεις δὲ καὶ εἰς ὁμολογίαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐλθεῖν, καὶ σὺν ἁγίοις γενήσεται ὁ κληρὸς σου. Ἐξορκίζω οὖν σε κατὰ τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ κατὰ τῆς Κυρίας ἡμῶν τῆς ἀχράντου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· ὅταν ταῦτά σοι γένηται, μὴ δοξάσης τὴν ἐμὴν μνήμην ἢ ναὸν ἐγεῖραί μοι ἢ στήλην ἢ ἕτερόν τι, ἐνεκεν τοῦ δοξάζεσθαι με παρὰ τῶν ἀνθρώπων· πίστευσον δέ, εἰ παραβῆς τὴν ἐντολὴν τῶν ρημάτων μου εἰς πειρασμὸν μέλλεις ἐμπεσεῖν. Καθότι τὸν Θεὸν ἰκέτευσά, τοῦ μὴ δοξασθῆναι με ἐπὶ γῆς ἢ ἔχειν τι ἐν τῷδε τῷ αἰῶνι. Καὶ γὰρ οὐκέτι τὸ λείψανόν μου ὄψει ποτέ. Καθὼς παρὰβλέπων Κύριος παρέβλεψέ μου τὰ παραπτώματα καὶ μετὰ τοῦ πρὸ ἐμοῦ Συμεῶν τοῦ παμμάκαρος, ἀπήγαγε τὸ σῶμά μου.

Σὺ οὖν τέκνον μου, ἔχε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἀγάπα αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου· ταῖς μνήμας τῶν ἁγίων κοινώνει· ὑπὲρ πάντων προσεύχου, ὑπὲρ τῶν φιλοῦντων ἡμᾶς καὶ τῶν μισούντων, ὑπὲρ αἰχμαλώτων καὶ πάση θλίψει ἐξεταζομένων ἀδελφῶν ἡμῶν· οὕτω δὲ καὶ γώ, εἰ εὖρω παρρησίαν ἐνώπιον Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἔσομαι ἀδιαλείπτως τῷ πνεύματι μετὰ σοῦ. Καὶ ἡνίκα μέλλει σε ὁ Θεὸς μεταστῆσαι τῆς ἐνταῦθα βιώσεως, ἐγὼ σοι προλαβὼν κατάδηλον ποιήσω τὴν ἡμέραν ἣ δόξει Θεῷ, καὶ εἰς χαρὰν αἰδίου ἀμφοτέροι ἐσόμεθα καθ' ὡσπερ ἐγνώρισέ μοι περὶ τούτου ὁ Κύριος. Βλέπε δὲ τέκνον ἡνίκα βούλει χειροτονῆσαι τινὰς, μὴ δόξου κατὰ φιλίαν τοῦτο πράττειν, ἢ δώρων παροχαῖς, ἢ χάριν προσωποληψίας, ἢ θέας κάλλους τοῦ ἔξωθεν, ἢ διὰ τὸ εἶναι τινὰ σοφόν· μηδαμῶς ὡ τέκνον· ἀρετὴν δὲ μᾶλλον ζήτηε· καὶ ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ πίστεως καὶ ἀληθείας· τοιούτους χειροτόνει, τὸν Θεὸν ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν σου, τὸν ἐτάζοντα καρδίας καὶ νεφρούς· ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· μέμνησο δέ μου ἐν

ταῖς ἱκεσίαις σου ἀναφοραῖς, ὁπόταν λειτουργῶν τῷ Κυρίῳ παρίστασαι· ὡς ὅτι θυσία ἄλλη τις παράκλησις, ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας τὸν Θεὸν τὸν Ὑψιστον οὐκ ἐπικάμπτει, τοῦ συμπαθεῖν τοῖς ἁμαρτάνουσιν, εἰμὴ αὕτη· ναὶ τέκνον μου, τὰ ρήματά μου γράψον ἐπὶ πλακὸς καρδίας σου· τῶν πενήτων κατὰ τὸ δυνατὸν προνοοῦ· χηρῶν προΐστασο καὶ ὀρφανῶν· ξένους ἐπισυνάγαγε, τοὺς ἀσθενοῦντας καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς ἀναλαμβάνου καὶ ἐπισκέπτου· ὄρα οὖν ταῦτα πάντα, καὶ ἡ Θεοτόκος συναντιλήψεται σοι σὺν παντί τε καὶ ἰθύνει σε. Καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἔσται μετὰ σοῦ· ταῦτα εἰπὼν, λέγει τῷ Ἐπιφανίῳ· δεῦρο τέκνον, καὶ κλίνωμεν γόνυ Κυρίῳ ἀμφοτέρω, καὶ τελευταῖον προσευξώμεθα.

Κλινάντων οὖν τὸ γόνυ, ἤρξατο εὐχεσθαι οὕτως· Ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ἡ ὁμόθρονος Τριάς καὶ ὁμοούσιος καὶ ὁμοφυῆς καὶ ἀχώριστος· φοβερόν, ὑπέρτατον, ἀναρχον, ἀνείκαστον, ἰσοβασίλειον κράτος, παρακαλοῦμέν σε, οἱ πένητες καὶ ξένοι, οἱ πτωχοὶ καὶ γυμνοὶ καὶ ταλαίπωροι· οἱ μὴ ἔχοντες ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνειν, ἐν τῷδε τῷ αἰῶνι· ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, κλίνωμεν τὸ γόνυ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς καρδίας· καὶ δεόμεθά σου, τῆς ἀσυγκρίτου καὶ ὑπεραρρήτου Βασιλείας· παντοκράτορ, ὑψιστε, τρισάγιε, φοβερέ, ὑψηλέ, δυνάστα, Σαβαώθ, ἅγιε, ὑπερουράνιε, πλαστουργέ, εὐμενές, ἀγαθέ, δεδοξαζόμενε ἐν ἁγίοις, τρισάγιε Δέσποτα, οἰκτίρμον καὶ ἐλεῆμον, μακρόθυμε καὶ πολυέλεε Κύριε· ἐλθέ ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Κέλευσον ἡ φοβερά ἀστραπὴ τῆς Θεότητος, γενοῦ μεθ' ἡμῶν τὸ κράτος τὸ ἀσύγκριτον· ἐλθέ τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Γεννήτορος, καὶ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ τοῦ Παρακλήτου, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· καὶ εὐλόγησον ἡμᾶς, καὶ ἁγιάσον τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, καὶ τὰς πλουσίας δωρεὰς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν ἡμῖν θησαύρισον· καὶ χρῆσον συμπαθῶς φιλάνθρωπε, ἐφ' οἷς ἠνομήσαμεν, εἴτε λόγῳ, εἴτε ἔργῳ, εἴτε διανοίᾳ, κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος. Παρακαλῶ καὶ δέομαι καὶ ἱκετεύω, διὰ τὸν δοῦλόν σου Ἐπιφάνιον, Δέσποτά μου ἀγαθέ καὶ φιλάνθρωπε· φώτισον αὐτοῦ τὰ ὄμματα τῇ γαληνομόρφῳ ἀστραπῇ τῆς θεότητος· λάμπρυνον αὐτοῦ τὴν διάνοιαν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου· φαίδρυνον αὐτοῦ τὸν λογισμὸν τῆς ψυχῆς, τῇ ἀφάτῳ εὐωδίᾳ τῆς ἀειζώου σου χάριτος· ἔμπνευσον αὐτῷ πνεῦμα σοφίας, πνεῦμα ἰσχύος, πνεῦμα συνέσεως, πνεῦμα ἔρωτος θεϊκοῦ, πνεῦμα ἀγάπης καὶ εἰρήνης, πνεῦμα πράτητος, πνεῦμα δακρύων ρυπτικῶν, ἵνα εὐωδούμενος καὶ κυβερνώμενος παρὰ τῆς ἀρρήτου σου δεξιᾶς, ποιήσῃ πάντα τὰ ἀρεστά σοι, ἐν τῇ δυνάμει σου σωζόμενος·

Ταῦτα αὐτοῦ προσευξαμένου, φῶς ἤστραψεν ἔμπροσθεν αὐτῶν καὶ εὐωδία πολλή ὡς ἀρωμάτων διεδόθη, ὥστε πεσεῖν τὸν Ἐπιφάνιον ἐπὶ τὴν γῆν· στραφεῖς οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος καὶ χεῖρα δεδωκώς, ἐξανίστησιν αὐτόν· ποιήσας δὲ ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ τὸν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἤρξατο λέγειν. Μέγα τὸ ὄνομα τοῦ ἀοράτου φωτός, ἐπισκίασον ἡμῖν· ὁ Θεὸς τῶν Χερουβίμ, βοήθει· ἡ εὐχὴ τῶν Σεραφίμ, τῶν Θρόνων, τῶν Κυριοτήτων, τῶν Ἀρχῶν, τῶν Ἐξουσιῶν, βοήθει. Ἡ φοβερά ἔντευξις τῶν δυνάμεων, ἡ προσ-

ευχή τῶν μυρίων μυριάδων ἐπισκίασον· ἡ δέησις τῶν χιλίων χιλιάδων τῆς ἀπροσίτου Θεότητος, ἀντιλαβοῦ τοῦ οἰκέτου σου· ἡ εὐχή τῶν Ἀποστόλων, τῶν μαρτύρων, τῶν κηρύκων, τῶν εὐαγγελιστῶν, τῶν προφητῶν, τῶν ὁμολογητῶν, τῶν ἐγκρατευτῶν, ἡ δέησις τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν δούλων, τῶν δικαίων· ἡ προσευχή τῶν ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς εὐαρεστησάντων· δέομαι, ἀντιλαβοῦ καὶ σῶσον τὸ τέκνον μου Ἐπιφάνιον· τήρῃσον αὐτὸν ἐν τῷ ἁγιασμῷ καὶ ἐν τῇ σῇ δυνάμει καὶ ἐν τῇ σῇ ἀγάπῃ καὶ ἐν τῷ σῷ θελήματι, μέχρις ἂν καλῶς πολιτευσάμενος, φθάσῃ ἐν εἰρήνῃ τῆς Βασιλείας τὰ προύλαια. Ταῦτα αὐτῷ εὐξάμενος καὶ ἀσπασάμενος αὐτοῦ τὰ ὄμματα καὶ τὸ πρόσωπον, τὸ στήθος καὶ τὰς χεῖρας· καὶ εἰρήνην ἔνδον τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ ἐντειλλάμενος, καὶ πικρῶς θρηνοῦντα, οὕτως ἀφήσας αὐτὸν ἀνεχώρησε. Καταλαβὼν δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ ἵπποδρομίου, ἐν τοῖς τοῦ περιπάτου τόποις, τοῖς ὑπὸ κάτω οὖσιν ἐμβόλοις· ἐν ὀμιχλώδει καὶ σκοτεινῷ τόπῳ, ἐν ᾧ πόρνοι κατοικοῦσι γυναῖκες, καὶ διὰ πάσης τῆς νυκτὸς προσευξάμενος, ὑπὲρ τῶν ἐν κινδύνοις καὶ θλίψεσι, καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου· οὕτως ἐπὶ γῆς ἀνακλιθεὶς, καὶ ὡσπερ φίλους ὄρων τοὺς Ἀγγέλους καὶ πάντα τοὺς ἁγίους, τοὺς πρὸς αὐτὸν πεπραγενομένους, μειδιῶν τῷ προσώπῳ ἀφῆκε τὸ πνεῦμα.

Παρευθὺς οὖν εὐωδία μύρων καὶ θυμιαμάτων ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἀνεδόθη, ὅπου τὸ πνεῦμα ἀφῆκεν ὁ μακάριος· ἐν οἷς γύναιον (γυνή τις πτωχή) πενιχρόν, τῶν ἐκεῖσε ἐπὶ καλύβης τινὸς κατοικούσης, τὴν εὐωδίαν τῶν μύρων καὶ τῶν θυμιαμάτων τῶν πολλῶν ὁσφρανθεῖσα, σπουδῆ ἀναστᾶσα καὶ φῶτα ἀνάφασα ὑπὸ τῆς εὐωδίας ὀδηγουμένη, ἦλθεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, εὔρε τὸν μακάριον μόλις πρὸ ὀλίγου τελειωθέντα, καὶ τὴν θεϊκὴν εὐωδίαν πολλῷ μείζῃ ἀναδιδομένην. Ἐδραμε λοιπὸν καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τινὰς τὸ θαῦμα, καὶ παραγενόμενοι τινές, ὡς ἐπλησίασαν εἰς τὸν τόπον δὲν εἶδον τίποτε, εἰμὴ μόνον ἠσθάνοντο τὴν εὐωδίαν τὴν ἀπὸ τῶν μύρων καὶ θυμιαμάτων καὶ τὴν λάμψιν τοῦ φωτὸς ὅπερ τὸν τόπον κατηύγαζε καὶ ταῦτα βλέποντες ἐξεπλήττοντο. Καὶ γὰρ τὸ λείψανον τοῦ Δικαίου, οἷς κρίμασιν οἶδεν ὁ Κύριος, μετέστησεν ὁ καὶ τὰ ἀπόκρυφα αὐτοῦ ἀγωνίσματα ἀποδεξάμενος. Τῇ νυκτὶ οὖν ἐκείνῃ ἐν ἣ ἔτελειώθη ὁ μακάριος, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ὄρθρου, ἔβλεπεν ὁ Ἐπιφάνιος, πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, τὴν ψυχὴν τοῦ Ἁγίου ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἐξαστράπτουσαν, θείαις μαρμαρυγαῖς ἐπταπλασίως φωτιζομένην καὶ εἰς τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ ἀνερχομένην· φωνὴ δὲ τῶν προπορευομένων Ἀγγέλων ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν ἠκούετο, ὡς φωνὴ ὀργάνων μουσικῶν· ὥστε ἀπὸ τῆς ᾠδῆς ἐκείνης, ἐν ἐκστάσει γεγονέναι τὸν θεῖον Ἐπιφάνιον· ἀνανήψας δὲ καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, σταθεὶς κατὰ ἀνατολὰς ἔλεγε· μνήσθητί μου Ἅγιε τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ ἡτοιμασμένῃ σοι Βασιλείᾳ· ἐπειδὴ εἶδον σήμερον παράδοξα τέρατα, τὰ πάντα νοῦν ὑπερβαίνοντα.

Ἐτελειώθη δὲ ὁ κρυπτὸς ἥλιος καὶ οὐράνιος στύλος, ὁ μακάριος Ἄνδρέας, ὁ διὰ Κύριον πένης καὶ ξένος, νυνὶ δὲ υἱὸς Θεοῦ κατὰ χάριν γεγόμενος τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, μηνὶ Μαΐῳ κη' (28) ἐξήκοντα πρὸς ἕξ ἔτε-

σι, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν κρυπτῶς Θεῷ ἀγωνισάμενος. Ἐγὼ δὲ Νικηφόρος, πρεσβύτερος ἐλέει Θεοῦ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς βασιλίδος τῶν Πόλεων, συνεγραψάμην τὸν θαυμαστὸν τούτου βίον. Τοῦ ὁποίου τὰ κατορθώματα, τὰ μὲν ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς ἔβλεπον, τὰ δὲ παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Ἐπιφανίου γεγονότος ᾧδε Ἀρχιεπισκόπου μεμάθηκα. Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος δ'. ταχὺ προκατάλαβε.

Μωρίαν ἐκούσιον, διὰ Χριστὸν τὸν Θεόν, ἐπόθησας ὄσιε, καὶ ὡς σοφὸς ἀληθῶς, μωραίνων διήνυσας· μέσον πολλῶν θορύβων, τὸν ἀγῶνα Ἀνδρέα, ὅθεν σε ὁ Δεσπότης, παραδείσου πρὸς πλάτος, ἐσκήνωσε πρεσβεύειν, ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Κοντάκιον. Ἦχος α'. Χορὸς ἀγγελικός.

Τὸν βίον εὐσεβῶς, ἐκτελέσας θεόφρον, δοχεῖον καθαρὸν τῆς Τριάδος ἐδείχθης, Ἀνδρέα μακάριε καὶ Ἀγγέλων ὁμόσκηνος, ὅθεν αἴτησαι τὸν ἔλασμον καὶ εἰρήνην, τοῖς τιμῶσί σε καὶ ἐκτελοῦσι σὴν μνήμην, δοθῆναι πρεσβεύεις σου.

Μεγαλυνάριον

Σοῦ ἢ ὑπὲρ ἄνθρωπον βιοτή, ἐξέπληξε νόσας καὶ δαιμόνων τοὺς ζοφερούς· πῶς γυμνὸς Ἀνδρέα, καὶ ἐξήχου τὸν τρόπον, λαθῶν ἐπολιτεύσω διὸ τιμῶμέν σε.

